

**Základní škola Bedřicha Hrozného Lysá nad Labem, nám. B. Hrozného 12,
okres Nymburk**

Preventivní program (MPP)

pro školní rok

2023/2024

1. ÚVOD

Už i děti na ZŠ mají více povědomí o tom, na co mají a nemají právo, než o tom, kam vlastně v životě směřují či směřovat chtějí. A hlavně co pro to musejí udělat a co „obětovat“ ze svého pohodlí, komfortu. Vynaložit vlastní úsilí.

Snad všichni vyučující si přejí spokojené žáky a žákyně. Rodiče a sami studující také chtějí, aby všichni chodili do školy rádi. Shodneme se, že pozitivní postoje ke škole jsou přínosné. A co víc, že jsou podmínkou toho, aby učení mohlo zdárně probíhat.

Škola je prostorem, ve kterém se děti nejen dozvídají nové věci, ale kde také získávají návyky a postoje samy k sobě, k druhým a ke společnosti. Učí se nejen poznatky, ale také tomu, jak žít, jak být spokojeným člověkem ve svém životě.

Všeobecně se má za to, že žákovské postoje ke škole jsou důležitým faktorem školní úspěšnosti. Žáci a žákyně, kteří nechodí do školy rádi, nepodávají dobré výkony. Může to být vyvoláno např. chybějící motivací. Kvůli nízké motivaci nevynakládají dostatečné úsilí.

Pokud se ale žákům a žákyním daří plnit školní požadavky a dosahovat úspěchů, cítí se ve škole dobře, tím pádem se zvyšují jejich pozitivní postoje ke škole. Tudíž si přejeme, aby dítě, které, pokud je to možné, chodilo rádo do školy, cítilo se tam bezpečně, spokojeně, mělo kamarády, nebálo se promluvit, přihlásit, nebálo se říct, když by měl nějaký problém.

Citová vazba a její styl má dosti značný podíl na školní úspěšnosti žáků. To platí jak pro vazbu žáků k rodičům, tak i učitelům. V současné době posilování vztahů a jejich prosociálních kvalit mezi učiteli a žáky není pouhým doplňkem výchovy, ale spíše základem pro zvyšování školní úspěšnosti, empatie a socializace, výchovy k lidství. Pochopení role a využití stylů citové vazby ve třídě může pedagogům pomoci být více efektivnějšími, a to zejména u žáků s náročným nebo rizikovým chováním.

Ve škole musíme být jako učitelé stále aktivní, každý den se od nás žádají nové a nové činnosti a rozhodování a je dobré se občas také zamyslet nad tím, co a proč ve škole děláme. Všichni víme, že dospívání je náročné období mnoha proměn na mnoha úrovních, doba velké kritičnosti, zmítání se, provokativního chování a rebelie. Nastupuje čas kritického myšlení, vytváření vlastních názorů, čas konfrontací i velké sebekritičnosti, snadné zranitelnosti. Dospívající mají velkou potřebu vymezit se vůči autoritám všeho druhu – obvykle vůči rodičům i učitelům tvorbou a prezentací vlastních názorů, také častým provokativním chováním. Zjednodušeně řečeno naše děti přestávají být „dětmi“. Bytostně si potřebují vytvářet své vlastní originální pohledy na svět a řešení situací. Berme je vážně, s respektem a podporujme v samostatnosti.

Je důležité všimnout si včas, že je dítě v nepohodě, že má problémy. Dochází k nárůstu domácího násilí, zejména ve vztahu rodič a dítě. Jsme různí a je třeba hledat, co naše žáky opravdu zajímá a baví, čím žije... Může se stát, že kvůli takové psychické nepohodě žák ve škole selhává, je neúspěšný, není možné se mu divit, že se mu do školy nechce – vznik záškoláctví. Současný stav ve společnosti charakterizují problémy s komunikací mezi lidmi, narůstající stres, časté používání vulgárních výrazů při vznikajících konfliktech, sociální sítě, technologie, neomezený internet. Slovní agresivita - ať již rodičů nebo žáků - dlouhodobě stoupá. Je to problémem vývoje společnosti, ve které obecně agresivita stoupá. Žijeme v době, která na nás klade

velké nároky. Je rychlá, vyčerpávající, nemilosrdná. Rychlé tempo má za následek určitou kvalitu života, za niž dostáváme nejen pozitivky, které nabízí, ale platíme i některými obtížemi, jež z ní plynou.

Způsob komunikace mezi rodičem a učitelem může výrazně ovlivnit studijní výsledky žáka i jeho vztah ke škole. Jestliže se učitel s rodičem domlouvá na věci společného zájmu v atmosféře naplněné vzájemnou důvěrou a pochopením, obě strany zažívají radost z mezilidského obohacování, jednájí partnersky. S některými rodiči se dá krásně hovořit hned, s některými trvá, než najdeme společnou řeč. Rodič i učitel mají společný cíl – dobré vzdělání, rozvoj a psychickou pohodu dítěte. Je potřeba na to nezapomínat.

Klíčovým okamžikem je první den školního roku, především pro skupiny, které se formují nově – první třída, případně šestá třída ZŠ. Klademe důraz na administrativu, seznámení se školním řádem atd., zcela je opomíjen fakt, že učitel má před sebou nové žáky, kteří spolu v budoucnu budou trávit hodně času. I děti, které se znovu sejdou po prázdninách, byť ve stejné třídě, se někde posunuly, vyspěly a mají mnoho nových zážitků, které je dobré sdílet. Je zde potřeba, aby škola – učitelé – při návratu dětí do školy zpozorněli a s dítětem si pohovořili. Dále je potřeba dávat dětem osvětu, kam se mohou obrátit v případě svého ohrožení, že zde existují organizace, které jsou připraveny pomoci.

Je potřeba sledovat i ostatní děti, jak se chovají ve vztahu ke svým spolužákům, a snažit se jim vše vysvětlit.

Spravedlivé je nabídnout každému to, co je pro něj adekvátní a rozvíjející.

Třída jako bezpečné místo – Připrav mi prostředí tak, abych se mohl učit sám. Chci se podílet na volbě své vzdělávací cesty. Potřebuji se cítit bezpečně. Nechci se bát chodit do školy. Chyba není důvod k obavám a strachu.

Programy musejí mít jednoznačný vztah k určité formě rizikového chování a k tématům, která jsou s ním spojována. Programy by měly být jednoznačně časově i prostorově ohraničeny jednotlivými fázemi – od mapování potřeb přes vytvoření plánu a metodiky až po následné zhodnocení, případně zajištění jeho návaznosti, tedy zařazení do kontextu širšího preventivního působení. Programy jsou zaměřeny na danou cílovou skupinu za využití metod, které jsou pro ni vhodné, pracují se vztahy mezi žáky (třídnické hodiny, výjezdní aktivity apod.) a také pečují o psychickou pohodu žáků. Program je zaměřen na všechny žáky od prvního do devátého ročníku ZŠ, pedagogy, rodiče a pracovníky školy. Program může být změněn dle aktuální situace.

2. VYTYČENÍ RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ

Pod pojmem rizikové chování rozumíme chování, v jehož důsledku dochází k prokazatelnému nárůstu zdravotních, sociálních, výchovných a dalších rizik pro jedince nebo společnost.

Dítě s projevy rizikového chování je to, které svým chováním porušuje sociální, právní a morální normy společnosti.

Prevence rizikového chování u dětí a mládeže v působnosti naší školy představuje aktivity v následujících formách:

- 1. interpersonální agresivní chování** (šikana, agrese, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimédií, násilí, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie)
- 2. delikventní chování ve vztahu k hmotným statkům** (vandalismus, krádeže, sprejerství a další trestné činy a přečiny)
- 3. záškoláctví a neplnění školních povinností**
- 4. závislostní chování** (užívání všech návykových látek, netolismus – sociální síť, počítačové hry, různé internetové služby, mobilní telefon, televize)
- 5. rizikové sportovní aktivity, prevence úrazů**
- 6. rizikové chování v dopravě, prevence úrazů**
- 7. spektrum poruch příjmu potravy**
- 8. negativní působení sekt**
- 9. sexuální rizikové chování**
- 10. styly mladých** (subkultury – Hiphopeři, Skejťáci, freeganismus...)
- 11. sebepoškození (záměrné sebepoškození), zanedbávání, domácí násilí**
- 12. konflikty ve třídním kolektivu**
- 13. závislost na jídle, nakupování na internetu**
- 14. duševní onemocnění u dětí a adolescentů – úzkostné poruchy, poruchy nálad**

V současné době, kdy roste počet žáků s psychiatrickými problémy, potřebuje škola spolupracovat nejen s psychologem a speciálními pedagogy, ale i dětským psychiatrem, což je nesmírně složité zajistit.

Účinné nástroje prevence je potřeba hledat napříč rezorty (Policie, ŠPZ, krajský koordinátor prevence...), zvláště školství je klíčové. Patříme mezi školy, které poskytují již od prvních let školní, ale už i předškolní docházky podporu pro osvojení si návyků zdravého životního stylu a pro prevenci rizikového chování.

3. CÍLE PROGRAMU

Preventivní činnost na škole má v sobě nést několik důležitých poslání. První z těchto aktivit je informovanost žáků, vštěpování si základních poznatků a pravidel zdravého způsobu života, životosprávy a později i životního stylu.

Cíle programu

- podporovat rozvoj osobnosti žáků – pracovat s tématy: rozvoj sebepoznání, růst sebevědomí, sebedůvěry, práce s emocemi, komunikační dovednosti, řešení konfliktů, rozhodování, zvládání stresu, spolupráce, vrstevnický tlak, obrana proti manipulaci, smysl života a plánování (naučení se technik sebeovládání a relaxace, které čím dál tím více potřebujeme ke zvládnutí dnešního uspěchaného života), umět odmítat
- nabízet alternativní využití volného času, zapojení do školních a mimoškolních aktivit, rozšiřovat kulturně společenský rozhled, poskytovat informace o zdravém životním stylu
- navazovat komunikaci žáků s učiteli i se spolužáky, vytvářet přátelskou atmosféru ve třídě, škole, vést je k vytváření pozitivnějšího prostředí ve škole, diskutovat o tom, co by rádi změnili na pravidelných setkáních zástupců tříd, hledat pomoc při problémech žáků, prohlubovat komunikaci a spolupráci s rodinou
- ochrana žáků před různými formami rizikového chování jako je záškoláctví, šikana, vandalismus a téma, které je čím dál více aktuální – různé projevy netolerance
- zvyšovat schopnost dětí pracovat v týmu

Cílem působení v oblasti prevence rizikového chování jsou žáci 1. – 9. ročníku naší školy, kteří dokáží být odpovědní za vlastní chování a způsob života v míře přiměřené jejich věku a mentální schopnostem. Snažíme se vést žáky k pochopení souvislostí mezi svobodou a zodpovědností, nejenom na půdě školy, ale i do budoucího života.

Naše škola se zaměřuje na **individualitu** (vedeme žáky k odpovědnosti a samostatnosti, motivaci k dosažení vzdělávacího maxima a vnímání rozdílů mezi žáky), **hru** (nabízíme získávání vědomostí i výukou mimo školní lavice, v přírodě, muzeích, galeriích, knihovnách nebo během exkurzí), **ekologii a zdravý životní styl** (motivujeme žáky k ekologickému myšlení a jednání, inspirujeme je k zdravému životnímu stylu). **Podporujeme aktivní metody učení, projektovou výuku, zájmové vzdělávání. Využíváme herních prvků a moderních technologií.**

Snahou je vychovat žáka:

- s posílenou duševní odolností vůči stresu, negativním zážitkům a vlivům,
- schopného dělat samostatná (a pokud možno správná) rozhodnutí,
- s přiměřenými sociálně psychologickými dovednostmi,
- schopného řešit, případně nalézt pomoc pro řešení problémů,
- s vyhraněným negativním vztahem k návykovým látkám,
- podílející se na tvorbě prostředí a životních podmínek,
- dodržet sociální dovednosti – 5P – pozdravit, představit se, poprosit, poděkovat a požádat o prominutí

... a s tím souvisí „pravidla čtyř N“:

- neničit,
- neubližovat,
- nepodporovat zlo,
- najít si svoji parketu.

Cílové skupiny

Do cílů bychom rádi implementovali i různé programy, které se mohou provádět s menším počtem žáků, o to s větší efektivností a větším apelem na jednotlivce.

Realizace primární prevence na ZŠ je možná dvěma způsoby – externí poskytovatel primární prevence, třídní učitel nebo metodik prevence, který si formou aktivit a technik vytvoří jednoduchý „třídní sociogram“ - sociální dynamika třídy (sociální struktura třídy, charakteristiky jednotlivých žáků, jak těch, kteří mají vliv ve třídě, tak i těch, kteří se ve třídě hůře prosazují). Oba způsoby mají svá pro a proti (výhody prevence poskytované třídním učitelem – zná třídu, čas i uzpůsobení setkání si zvolí sám; nevýhody – časová náročnost, zaujatost, nepravidelnost, vždy je „něco“ přednější).

U mladších dětí rozhovorem v kruhu nebo individuálním rozhovorem, sledováním zpozvdání zjišťuje informace např. o tom, s kým tráví nejvíce času, jak se cítí v třídním kolektivu, jaké jsou jeho zájmy, na které by bylo možné zaměřit mimoškolní aktivity. U starších dětí může třídní učitel zjistit, zda již dítě má vlastní zkušenost s návykovými látkami, jaký má životní vzor, dopravní předpisy, stravování. Informace slouží k vyhodnocení situace na škole a k odhalení rizikových skupin, na které je třeba se zaměřit.

Aktivity zaměřené na nespecifickou primární prevenci

Tematické okruhy OSV jsou členěny do tří částí zaměřených na osobnostní, sociální a mravní rozvoj dětí. Do výuky se zařazují témata, která reflektují aktuální potřeby žáků nebo vycházejí z domluvy s nimi. Všechna témata se uskutečňují prakticky prostřednictvím volných her, modelových situací, hraní rolí, metodou krátké intervence, diskuzí, uvolňovacích technik, brainstormingu, metodou storytellingu, kreslení, relaxačních technik, zpětnovazebních technik a hlavně konkrétních situací, které život ve třídě a škole přináší. Je prokázáno, že člověk si nejlépe pamatuje to, co mohl zažít na vlastní kůži nebo co si mohl sám vyzkoušet – zážitková pedagogika – hra jako život nanečisto. Působení by mělo být poměrně široké a zaměřené na posilování odolnosti čelit různým nástrahám, schopnosti orientovat se v rizikových situacích, vypořádávat se se situacemi zátěžovými, učit se asertivitě a ovládat úzkostné stavy.

Osobnostní rozvoj

1. – 2. ročník se zaměřuje na *rozvoj schopností poznávání* – formou her vede ke cvičení smyslového vnímání, pozornosti soustředění, dovednosti zapamatování, řešení problémů.
3. – 5. ročník se zaměřuje na *sebepoznání a sebepojetí* – v rámci celého procesu hodin Přírodovědy, Vlastivědy a doplňkových hodin, dítě získává informace o sobě i druhých, ověřuje vztah k sobě samému i k druhým, získává zpětnou vazbu od druhých, formou jednoduchých psychoher buduje pozici v třídním kolektivu i zdravé a vyrovnané sebevědomí.
6. – 9. ročník – pozornost se zaměřuje na *seberegulaci* cvičení sebekontroly, sebeovládání, psychohygienu – pozitivní naladění mysli, dovednosti zvládnání stresových situací, relaxaci, na kreativitu a citlivost v mezilidských vztazích.

Sociální rozvoj

1. – 9. ročník rozvíjí *poznávací schopnosti dětí*, vzájemné poznávání ve třídě, pozornost vůči odlišnostem a hledání výhod v odlišnostech. Upevňuje *mezilidské vztahy*, schopnost empatie, vzájemný respekt, podporu a pomoc. V hodinách Občanské výchovy se dotknou tématu lidských práv jako regulativu vztahů.

Důležitou součástí rozvoje dítěte je oblast *komunikace*. Domníváme se, že schopnost komunikace, schopnost dialogu, verbální a neverbální komunikační dovednosti, řešení

konfliktů, odmítání, prosba, vyjednávání, vysvětlování apod. jsou velmi důležitou součástí prevence.

S komunikací úzce souvisí i *schopnost spolupráce a soutěživost*, dovednost ustoupit, respektovat názor druhých, řešit konflikt, vyjádřit nesouhlas...

Morální rozvoj

6. – 9. ročník se zaměřuje na *rozvoj rozhodovacích dovedností* a schopnost řešení problémů – trénuje odpovědnost za vlastní rozhodnutí, umění vyrovnat se s neúspěchem, řešení zátěžových situací.

Další oblastí jsou *hodnoty, postoje, praktická etika*. Žáci získávají povědomí o kvalitách typu spolehlivost, spravedlnost, respektování... Učit žáky vnímat své emoce, rozlišovat je a umět je pojmenovat, je základním předpokladem pro vytváření a rozvoj nejen emočních, ale i sociálních dovedností.

Považujeme za velmi důležité, aby třídní učitelé a všichni pracovníci školy byli v této oblasti žákům velmi dobrým vzorem.

Aktivity zaměřené na specifickou primární prevenci

Smyslem téměř každé aktivity, kterou zahrnujeme do oblasti primární prevence, je pozitivní změna chování a jednání jednotlivců, skupin. To lze přirozeně zjistit až po několika měsících či letech, abychom měli určitou míru jistoty, že změna je trvalá a nikoliv krátkodobá.

Úkolem pedagoga je vytvářet a zachovávat bezpečné a eticky zdravé prostředí ve třídě. Musí se proto řídit základními principy skupinové dynamiky, jejíž minimálně teoretická znalost je podmínkou pro efektivní skupinovou práci se třídou. Neočekávejme, že vztahy ve třídě budou po několika zařazených technikách optimální. Jedná se o pozvolnou a trpělivou práci akceptující vývojové fáze skupiny. Dobrá kázeň nepadá z nebes. K dosažení kázně je nutné vynaložit spoustu práce, času, úsilí, odhodlanosti a trpělivosti. Nestačí jen „dobře“ učit, mít zajímavou výuku, výborně motivovat. Je potřeba pracovat s postoji, s chováním, s referenčním rámcem všech účastníků výchovně vzdělávacího procesu. Je to náročné, ale jde to.

Chceme-li mít ukázněné děti, musíme být důslední. Tolik potřebná důslednost ve výchově chybí v dnešní době nejen rodičům, ale často i samotným učitelům. Nestačí si s žáky stanovit pravidla ve třídě, ale hlavně důsledně vyžadovat to, aby se stanovená pravidla dodržovala. Snažíme se o to, aby pravidla, na kterých by se žáci měli také podílet, stejně jako sankce za jejich porušení, byla vždy pro žáky jasná a srozumitelná a oni vždy chápali jejich smysl. Což předpokládá jejich důkladné objasnění žákům. Žáci také musejí cítit, že je v tomto ohledu přistupováno ke všem stejně. Co žáci velmi těžce nesou, je jakákoliv nespravedlnost. Na všechny by měl mít třídní učitel stejný metr a vyžadovat od všech totéž. Na druhou stranu každá nedůslednost si říká o zneužití. Důvěřuj, ale prověřuj.

Všichni vyučující využívají hodin Prvouky, Občanské výchovy, Výchovy ke zdraví i dalších předmětů k diskuzi. Témata se mohou týkat kouření, alkoholu, šikany, záškoláctví, vandalismu, kriminality, gamblingu, rasismu, poruchy příjmu potravy, domácího násilí... Učitelé jsou pro děti zdrojem informací. Poznatky zařazují do různých předmětů, přístupnou formou, s ohledem k věku a zvláštnostem dětí. Zaměřujeme se i na systematickou práci s dokumentárními filmy. Film se může stát velmi silným výchovným i vzdělávacím prostředkem. Je to nabídka žákům nejen jako zábava, ale také jako důvod k zamyšlení, inspiraci k debatě.

Děti jsou dnes již úplně jiné. V souvislosti s charakteristickým přístupem současné mladé generace k informačním a komunikačním technologiím, především potom k internetu, vzniká celá řada označení této generace, tzv.net generace, která je charakteristická obklopením moderními technologiemi v podstatě od narození.

Učitelé pracují s publikacemi, zabývající se zmiňovanou problematikou. Účastní se dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (semináře, webináře s problematikou prevence rizikového chování v praxi škol KÚ Středočeského kraje, semináře Pedagogické fakulty Palackého, semináře Saferinternet.cz (národní centrum bezpečnějšího internetu),), webináře E – Bezpečí, absolvují kurzy, Semiramis, Adiktologie.

4. CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Název školy: Základní škola Bedřicha Hrozného Lysá nad Labem, okres Nymburk

Adresa: Nám. B. Hrozného 12, 289 22 Lysá nad Labem

IČO: 61632171 (dnem 1. 1. 1995 je ZŠ zřízena jako právnická osoba se samostatnou právní subjektivitou jako příspěvková organizace.)

IZO: 102 386 072 (zařazena do sítě škol s účinností od 28. 2. 1996)

Kontakty: Tel. 325 551 088, 325 551 302

E-mail: info@zsbhrozneho.cz

Web: www.zsbhrozneho.cz

Zřizovatel: Město Lysá nad Labem

Adresa zřizovatele: Husovo náměstí 23, 289 22 Lysá nad Labem

Ředitel školy: PaedDr. Irena Jarešová

Vzdělávací program: 1. - 9. ročník ŠVP pro základní vzdělávání - „BEDŘÍŠEK“, č. j.: ZŠBH/551/2016 (ze dne 25. 8. 2016), verze 2016/2017 (účinnost od 1. 9. 2016)

Součástí školy:

Součástí školy je v letošním školním roce 6 oddělení školní družiny pro žáky 1. – 5. ročníků. Činnost družiny je různorodá a promyšlená. Je zde pro žáky nachystaný pestrý program – tak trochu volnočasová aktivita nebo spíše čas mírně organizovaného volna, při kterém se není nutné obávat špatných známek a je možné si do značné míry užívat, což vede některé děti k velmi uvolněnému chování. Výsledky jsou prezentovány na různých akcích či zdobí interiér školy.

Základní škola se nachází již ve třech budovách. V současnosti se v naší ZŠ vyučuje ve 22 kmenových třídách. Žáci mají k dispozici multimediální počítačové učebny, odborné učebny fyziky a chemie, zeměpisu, přírodopisu, výchovy ke zdraví, pracovnu pro žáky se specifickými poruchami učení, multifunkční učebnu („výtvarný ateliér“), školní cvičnou kuchyňku a malou tělocvičnu. K využití je i školní pozemek.

Co nám ve škole chybí, jsou dostatečně velké prostory pro relaxaci žáků v době přestávek. A určitou výhodou pro školu bude, až v č. p. 13 bude sídlo detašovaného pracoviště pedagogicko-psychologické poradny Středočeského kraje s vlastním vchodem.

5. ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU NA ŠKOLE

Pro zjišťování aktuálních potřeb školy a vytyčení cílů v oblasti prevence rizikového chování žáků je důležité pravidelně provádět analýzu aktuálního stavu. Ke zjištění současného stavu projevů rizikového chování využíváme nestandardizované metody - dotazníky, pracovní listy, pozorování, sledování zpovzdálí, mapování tříd, komunitní kruhy primární prevence (cílem komunitních bloků je odhalit příčiny problémů v sociálních vazbách žáků), fotodokumentace (jako evaluační nástroj), rozhovory, které ukazují na informovanost žáků o rizikovém chování, možný výskyt návykových látek na škole i mimo ni, vlastní názor na návykové látky a znalost možností pomoci. Využíváme připomínek žáků ze schránky důvěry, třídnických hodin a z pravidelných setkání se starosty tříd. Vycházíme též ze zpětných zpráv z realizovaných programů primární prevence.

O významu práce se třídou se mluví dlouho a opakovaně. Přesto se setkáváme s problémy, ze kterých je zřejmé, že je stále nutné připomínat, jak se třídou zacházet. Máme vypracovaný krizový plán, jak postupovat, pokud má žák ve třídě afektivní reakci.

Od června 2021 nám chybí konzultační a poradenské práce se školním externím psychologem, neboť bohužel skončila spolupráce s ním.

O šikaně jsou žáci schopni mluvit a s pomocí učitelů se i bránit. Nových rozměrů nabývá šikana mezi žáky, tedy přesněji to, co je za šikanu považováno. Šikana jako termín bývá často nesprávně používána, stala se moderní „nálepkou“ chybně používanou pro označení nejružnějších forem nepřijemného, nevhodného či rizikového chování. Že termín šikana někdy nepřiléhavě používají děti jako štít, je vcelku pochopitelné. Horší je, když termín nesprávně používají dospělí, a to jak rodiče, tak bohužel i někteří pedagogové. Je třeba si uvědomit, že šikana se objevuje téměř všude a odjakživa. Šikaně se ve školním prostředí prostě nelze vyhnout, riziko výskytu se dá pouze minimalizovat. Nejspolehlivější prevencí výskytu šikany je soustavná práce na vytvoření bezpečného klimatu v celé škole. Školním řádem a průběžnou prací se vztahy (zvláště v třídnických hodinách) dává škola jasně najevo svůj postoj (jak směrem k žákům, tak i rodičům): „Ublížování je nepřijatelné, takové chování neschvalujeme.“ Ten je v praxi jasně deklarován tím, že se jakýmkoli podezřením na šikanu škola zabývá a správně jej šetří dle doporučeného postupu MŠMT.

Školní šikana patří k nejčastěji diskutovaným projevům sociální patologie, jež se vyskytují v životě školních tříd. Logicky se zaměřujeme především na její hlavní protagonisty – na ty, kteří šikanují, a na jejich oběti. Ale musíme detailně zkoumat i ostatní členy scény, na níž se šikana odehrává, zejména další spolužáky. Žáci totiž nevědí, že ať se během útoku zachovají jakkoli, vždy z jejich jednání ostatní přítomní „čtou“ informaci o jejich postoji k šikaně. (chlapci se snaží častěji zastavit fyzickým protiútokem, dívky útočnickům častěji domlouvají a projevují obětem svou podporu). Pasivní pozorovatelé dávají ostatním nevědomky najevo, že jim šikana nevádí, nebo že s ní dokonce souhlasí. Nutno zdůraznit, že jedním z nejčastějších cílů šikanujících je získat ve třídě pozornost, moc a různé výhody. Pokud spolužáci přestanou být vděčným publikem, ztrácí šikana svůj účel. Žáci by měli opakovaně a v různých obměnách slyšet od svých třídních učitelů, že šikanu odsuzují a že je takové chování podlé a zbabělé. Žáci nesmějí pochybovat o tom, že učitel je v otázce šikany, ublížování a vyčleňování zajedno s těmi, kteří ve třídě tato pravidla nastavují. K nejčastějším formám šikany mezi žáky se řadí verbální šikana a kyberšikana. V malé míře řešíme ničení nebo krádež cizího majetku, fyzické napadení nebo pasivní agrese.

Stále aktuálnější téma je šikana na internetu, má i řadu závažných podob – jde o kyberšikanu, kybergrooming, kybernetický stalking, přeposílání hoaxů, spamy, sdílení intimních materiálů a navazování nebezpečných vztahů atd. (neděje se přímo, šikana prováděná prostřednictvím digitálních médií – mobilních telefonů, internetu, sociálních sítí). Jako problematické hodnotím

především jejich nadměrné používání. Určitá anonymita a hlavně nemožnost obětí se bránit jim vytváří dostatečný prostor pro tento projev RCH. Zásadně platí, že potíže dětí a mladých lidí spojené s on-line komunikací je nutné nepodceňovat. Děti vůbec neví, co útoky v kyberprostoru mohou způsobit. Efektivní prevence by neměla žáky strašit. Žákům bychom měli dávat k dispozici co nejobjektivnější informace, využívat vhodně kazuistik, pracovat s konkrétními příklady a konkrétními otázkami. Důležité je také vštěpovat dětem bezpečnostní návyky – a to s ohledem na hesla, zabezpečení účtu, nastavení soukromí a sdílení informací.

Kyberprostor se stal dalším, paralelním životním prostorem. Kyberprostor, jakási neurčitá a nehmotná věc, a přesto je dnes již nedílnou součástí podstatné většiny z nás. Virtuální prostředí se stává každodenním standardem pro stále víc dětí a taky pro stále mladší děti. O to víc roste potřeba zajistit pro ně bezpečnost při pohybu po internetu. Účinná prevence rizik spojených s kyberprostorem předpokládá mimo jiné určitou míru informovanosti realizátorů (pedagogů, rodičů) o aktuálních trendech v této oblasti. Pozornost nás dospělých se ubírá často jinam a reálné hrozby ohrožující naše žáky zůstávají latentní. Jednou z těchto sociálních sítí je u dospělých méně známá (a ještě méně využívaná) sociální síť TikTok, která se stala skutečným fenoménem v oblasti nových technologií. Jedná se o rostoucí platformu, která svým zaměřením nabízí prostor pro sdílení velmi krátkých videí (hudební videa, jejich obsah je často velmi bizarní). TikTok je určen především teenagerům.

Látkové závislosti ale nahrazují závislosti nelátkové. Nadměrný čas strávený na internetu, na sociálních sítích či mobilními a počítačovými hrami vnímá jako problém většina žáků. Chybějí jim však potřebné kompetence se s těmito nástrahami moderní doby lépe vypořádat.

Sociální komunikace v současné situaci více nahrává problémům a možnostem zneužívání médií ve vztahu mezi dospělými a dětmi, a hlavně mezi dětmi navzájem. Přibývá případů, kdy si děti už na začátku II. stupně zakládají uzavřené sociální skupiny na Facebooku, WhatsAppu... Skupina je založena přímo za konkrétním účelem, a to posílat si svá „selfička“ a následně fotografie svých postav, a to nejprve oblečených, poté částečně oblečených, a pokračuje to dále. Ve skupině je i dost členů, kteří nic neposílají, jen sledují a případně komentují. Objevují se také „fejkové“ profily, kdy samy děti založí profil se smyšleným jménem a lákají své vrstevníky ke komunikaci, a tím se baví.

Tedy i sdílení informací – názorů, fotografií apod. nese svá rizika, a to zejména z hlediska trestněprávní roviny. Zatímco dříve za sdílení pravdivých a ověřených informací odpovídali vydavatelé konkrétních médií, kteří se řídili etickými kodexy zpravodajství, dnes je situace zcela odlišná. V dnešní době může prakticky kdokoli šířit prostřednictvím internetu informace bez nutnosti jejich ověřování, bez snahy řídit se nějakými kodexy. Z toho důvodu se v prostředí internetu mohou objevovat zprávy, které jsou neověřené, zavádějící, nebo dokonce úmyslně nepravdivé.

Co se týče alkoholu a kouření, žáci vědí o možných následcích, ale dokud bude současný stav okolím tolerován, ani prevence nebude všemocná. České školství není lhostejné k prevenci rizikového chování dětí a snaží se uspět v neoficiálním, ale fatálním závodě. Trvale se množí příležitosti k zakopnutí, která různým tempem poškozují život další generace. Přesto jsme z hlediska nadměrného požívání alkoholu, kouření cigaret a marihuany na evropské špičce. Negativní průvodní jevy informačních technologií představují vážně riziko pro zdravý psychosociální vývoj a bezpečnost dětí a dospívajících, zaslouží si proto cílenou prevenci. Výchova dětí k bezpečnějšímu a etickému užívání moderních technologií ve školách a zvýšení jejich

povědomí o možných hrozbách jsou neúčinnější a zároveň nejdostupnější prostředek prevence. K prevenci rizikového chování přistupuje škola velmi aktivně, a to především obsahovou náplní činností a aktivit, atmosférou důvěry a spravedlivého prostředí, včasným reagováním na projevy RCH. Je-li to možné, řešíme kyberšikanu a případně tradiční šikanu rychle, diskrétně a bezpečně.

Klima školní družiny – na rozdíl od hromadného a vcelku náročného dopoledního vyučování dovoluje družina podstatnou část aktivit realizovat i individuálně, a některé dokonce v zásadě podle vlastního uvážení. V družině by měly děti aktivně i pasivně odpočívat po náročném dopoledni. Přicházejí do družiny po dopoledním vyučování, které je namáhavé, musejí být při něm poměrně soustředěné a v klidu, zažily chvíle napětí, radosti i zklamání. Chtějí se proběhnout, popovídat si, volně si pohrát, trochu si zařadit. Je pravda, že pro některé takové volno znamená divokou a nejlépe neřízenou aktivitu. Je k tomu uzpůsoben program, i výchovné přístupy. V družině je velmi slušné vybavení, takže dítě, které se jen trochu chce a umí zabavit, má k tomu dobré možnosti. Samozřejmě je věcí vychovatele, jakou náplň dětem nabídne a jak je přesvědčí, aby si z nabídky vybraly. I v družině se dítě snaží uplatnit ve skupině. Někdy se může stát, že dítě problémové ve třídě má tady docela dobrou pozici, je ochotné, spolupracující, vyhledávané pro kolektivní hry. Je zde větší prostor pro kontakty mezi dětmi, tedy i pro případné šarvátky a ubližování. I pro družinu platí podobná pravidla pro žáky jako pro školní třídu a dobu vyučování. Tato pravidla však nemohou být úplně stejná jako ve třídě. Mnohem více by měla být zaměřena na komunikaci mezi dětmi, spolupráci mezi nimi, na zásady půjčování věcí druhých dětí, narušování osobního prostoru, případně vulgární vyjadřování, které je při hrách více nasnadě, tedy víceméně pravidla slušného chování ve skupině. Je proto nezbytná důslednost paní vychovatelky při vymáhání pravidel. Důležité je seznámit rodiče na začátku školního roku s posláním družiny a jejími pravidly, sdělit jim vlastní očekávání.

Každý, kdo chodil do školy, má s kázní, respektive s nekázní, nějakou osobní zkušenost. Komunikační respekt k druhému – základ kázně. V komunikaci najdeme celou řadu zlovyků, které přispívají k podpoře nekázně. Jedním z nich je nerespektování druhého člověka. K přerušování této nezdravé komunikace přispívající k nekázní je třeba, začít **důsledně naslouchat druhým a totéž chtít od nich**. Naslouchání jako součást mezilidské komunikace můžeme považovat za nejvýznamnější komunikační aktivitu. Když někdo mluví – já naslouchám, nechám druhého domluvit. Dobrým nástrojem pro rozvoj naslouchání je komunitní kruh – což je metoda pro stmelování třídního kolektivu (dopřát si čas být spolu, poznávat se, sdílet, uvědomovat si své místo mezi druhými).

Školní vyrušování a podvádění prostřednictvím informačních a komunikačních technologií je vnímáno jako nová moderní forma školní nekázně. Nejedná se pouze o rušení výuky hlasitými oznámeními o příchodím hovoru, e-mailu nebo jiné zprávě, ale za rušící se považuje i tiché přijímání a posílání textových zpráv. Proto je užívání mobilních telefonů (a jiných zařízení) nutné regulovat vnitřními pravidly školy – Školním řádem, včetně popisu sankcí za jejich porušení.

Žáci se stávají jednou ze skupin, která je nejvíce ohrožena riziky virtuálního světa, ale na druhé straně jsou skupinou, pro niž je užívání moderních technologií přirozené, atraktivní, a svůj život si nedokáží bez těchto technologií představit – především adolescenti mezi 12. a 16. rokem jsou v současné době označováni jako „kultura mobil mládeže“.

Možnou příčinou rušivého chování se ukazuje i situačně nepřiměřený vztek.

Řada učitelů zažila situaci, kdy žák narušuje výuku nevhodnými komentáři nebo slovně velmi agresivně reaguje na vyučujícího, případně nereaguje vůbec. Žáci potřebují srozumitelnou informaci o tom, že toto chování nemají sami začít používat, ať již byl spouštěč jakýkoli, závěrem by mělo být uvědomění žáka, že agresivní, neslušná, urážlivá verbální reakce není v pořádku, lze komunikovat jinak. Je potřeba ošetřovat a podporovat zdravé normy ve třídě a nezapomínat dávat jasné signály o tom, co ano a co ne.

Třída potřebuje cítit, že jsou v ní projevy chování řešeny a nenechávají se „být“.

Roste agresivita mezi dětmi i vůči učitelům. A obtížná je i komunikace s rodiči, kteří mnohdy mají vzhledem ke svému pracovnímu vytížení jen malou šanci identifikovat vznikající problémy svého dítěte. Rodiče a vůbec společnost projevují sklon přenášet odpovědnost za oblast výchovy na školu, a dokonce i tam, kde evidentně a primárně rodiny selhávají, padá vina na školu.

Proto se snažíme mít všechno dostatečně podložené. Ale není to vždy snadné. Pravda je, že někdy jsou rodiče neústupní. Vidí jenom svoje dítě a odmítají, že by vina mohla být na jeho straně. Pro tuto analýzu se využívají formy dotazníkových šetření, besedy, postřehy jednotlivých vyučujících, konzultace s metodikem prevence, záznamů o chování žáka a jednání s rodiči.

V současné době se škola potýká s některými žáky, kteří nerespektují základní pravidla slušného chování, kam zahrnujeme vandalismus, agresí, krádeže a lhaní. Lhaní je v současné době považováno za jistý „bonton“ nebo běžný stav. Vandalismus a bezohlednost vůči někomu se staly součástí společnosti.

Nastavit jasná pravidla a vyžadovat jejich dodržování. Pravidla i přes všemožné řády mizejí a nemají hodnotu jako dříve....

Základní sociální potřebou je potřeba řádu, limitu. Ve třídě je třeba stanovit pravidla. Funkční pravidla. Třídní pravidla musejí být v souladu se školním řádem. Konfliktům ve třídě se sto procentně předejít nedá. A zřejmě je to dobře. Každý vyřešený konflikt posouvá kvalitu vztahů mezi žáky a učiteli zase o něco výše. Je důležitý vzájemný partnerský přístup.

V současné době je také stále více dětí a mladistvých, který ani nepřijde divné, že někomu nebo někde něco vzali. Nejčastějším argumentem je pak odpověď typu „Ono to tam leželo. Někdo to tam nechal....“

V posledních letech zaznamenáváme stupňující se tendenci výskytu fenoménu tzv. sebepoškození, a to především u adolescentů. Je to velké téma mezi mladými, teenagery aktuální a často považované svým způsobem za atraktivní. Velké nebezpečí spočívá v tom, že čím více je téma v třídním kolektivu otvíráno, tím více se sebepoškození šíří. Jedná se o projev, který vyděsí jak rodiče, tak učitele a širší okolí jedince. Matoucí může být někdy i to, když adolescenti obrazy svých pořezaných nebo popálených rukou rozposílají sociálními sítěmi a vyvstává z toho otázka, jestli se jedná o volání o pomoc, anebo se jim takovéto projevy líbí, napodobují své vzory a mají snahu šokovat nebo zaujmout. Tyto projevy vždy patří do rukou odborníků, a to zejména dětských psychiatrů.

Za běžný školní jev, který pro svou obyčejnost může snadno uniknout pozornosti je sebeúcta. Přiměřeně vysoká míra sebeúcty je považována za důležitý ukazatel psychického zdraví. Naпротив tomu nízká sebeúcta a pocity vlastní bezcennosti jsou typické pro depresivitu. Někteří žáci mají nestabilní sebeúctu, což znamená, že jsou náchylní k vnímání různých hrozeb (např. příkré kritiky, špatných známek či necitlivé práce s chybou). Snížená sebeúcta se promítá do sociálních vztahů a může negativně ovlivňovat interakce mezi žáky i mezi učitelem a žáky. Dívky jsou ve srovnání s chlapci ohroženy častěji.

Sociální úzkost skýtá riziko problémů s navazováním kamarádských vztahů i riziko sociálního vyloučení.

Školu navštěvují děti z různých sociokulturních prostředí.

V dnešní době je problémem i vysoká rozvodovost, spojená se střídavou péčí rodičů.

Pokračuje problém v umístění dětí ukrajinských uprchlíků do škol. Mají povinnost se vzdělávat.

Věnujeme náležitou pozornost absenci žáků, případné neomluvené hodiny (úmyslné zanedbání školní docházky žákem) řešíme ihned se zákonnými zástupci, čímž chceme předejít záškoláctví.

Vzhledem k inkluzi a integraci dětí s PAS, lehkým mentálním postižením, agresí, je třeba vést děti k sounáležitosti, pomoci potřebným a též citlivě monitorovat všechny nastalé situace. Cílem programu není hodnocení inkluze (pod heslem inkluze se do školy dostávají i žáci s velkými psychickými problémy), ale upozornění na závažné úskalí – zvýšené riziko šikany u dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Jejich utrpení si lze jen těžko představit. Šikana žáků s handicapem je bolestivý problém, který nesmí být přehlížen.

Podporujeme:

- individualitu každého dítěte
- nalezení vlastního zdroje informací a kritické myšlení
- soběstačnost, ale zároveň spolupráci
- kreativitu v řešení každodenních situací
- vnitřní motivaci k rozvoji osobního maxima
- komunikaci mezi sebou i s vnějším okolím

Silné stránky:

- základní škola je aktivní v ekologické výchově (projekty enviromentální výchovy, sběr papíru)
- zájem žáků o sport, dobrovolnické práce, sbírky
- rozšíření publikací, které se týkají rizikového chování u dětí a mládeže
- vedení třídnických hodin
- naši žáci dosahují velmi dobrých výsledků na olympiádách, soutěžích a při prezentaci prací v projektech
- celkově panuje dobrá atmosféra jak mezi učiteli a žáky, tak mezi dospělými zaměstnanci navzájem
- důležitým prvkem je školní a třídní prostředí (o tom, jak bude třída po vizuální stránce vypadat, nerozhoduje jen pedagog nebo téma výuky – aktuální výrobky, vzdělávací obrazy, plakáty, nástěnky, ale pokud dáme žákům možnost aktivně se zapojit do pravidelné výzdoby třídy, snižuje se pravděpodobnost ataků vůči věcem ve třídě a rozvíjíme nejen estetické cítění dětí, ale také kreativitu a odpovědnost za materiální věci)
- rychlá reakce na projevy rizikového chování – porušování pravidel a projevy neukázněnosti řešíme co nejdříve, aby se nestalo, že se nekázeň žákům vyplatí.
- zapojení do programů pod vedením třídní samosprávy

Příležitosti:

- navázat užší kontakt s jinými institucemi (Policie ČR, Adiktologie, OSPOD, kurátor....)

- učitelé mají zájem o informace, chtějí se orientovat v problematice prevence, chtějí se učit „něco nového a užitečného“, vyzkoušet si nové techniky, které by mohli využít při výuce svého předmětu a třídnických hodinách („inspirace“)
- častěji zařazovat třídnické hodiny mimo výuku
- nadšení ze strany žáků a rovněž tak i učitelů pro mimoškolní aktivity (výlety, exkurze cestopisné přednášky, projektové vyučování, vystoupení pro rodiče)
- zájem žáků o zdravý životní styl
- spolupráce se Školskou radou
- komunikace s rodiči a aktivní zapojení rodičů při řešení projevů rizikového chování i do odpoledních akcí
- pokračovat nadále ve všech aktivitách, které se nám osvědčily
- častěji zařazovat do výuky průřezová témata týkající se rizikového chování dětí a mládeže

Slabé stránky:

- nedaří se včas odhalit vandalismus, vzrůstající agresivitu některých žáků, slovní výpady
- přístup některých žáků k výuce a k práci druhých, u starších žáků celková lhostejnost
- časté pozdní příchody žáků na I. i na II. st., časté absence některých žáků
- kouření některých žáků mimo areál školy před začátkem nebo po skončení výuky
- spolupráce a komunikace s některými rodiči
- nižší účast rodičů na třídních schůzkách a konzultacích na II. stupni
- nedostatek finančních prostředků pro mimoškolní aktivitu
- agrese dětí ve školní družině

Hrozby:

- komunikace s rodiči (nezájem o děti, málo času na děti)
- rozpad rodiny, střídavá péče
- nesoudnost rodičů (přístup rodičů k přijetí, pochopení a podpoření rozhodnutí školy)

6. GARANT PROGRAMU

Ředitel: PaedDr. Irena Jarešová

Výchovné poradkyně: PaedDr. Irena Jarešová (I. st.), Mgr. Jana Tovarová (II. st.)

Školní metodik prevence: Mgr. Jana Tovarová
Mgr. Pavla Kazdová

Školní speciální pedagog: Mgr. Pavla Kazdová

Spolupráce s vedoucími předmětových komisí, metodického sdružení, pravidelná konzultace s učiteli Výchovy ke zdraví, Občanské výchovy, Informačních technologií, Dějepisu, Chemie, Přírodopisu. Pořádáme pro sebe navzájem konzultace, sdílíme své znalosti.

V naší škole působí dobře pracující školní poradenské pracoviště (fungují tu výchovné poradkyně, metodičky prevence, které se soustředí spíše na oblast výchovnou, jsou součástí užšího vedení školy, výchovný poradce má mimo jiné za úkol i velmi důležité sledování platnosti doporučení žákům, a speciální pedagog), sídlí přímo ve škole, jsme stále k dispozici žákům, rodičům i učitelům a můžeme tak s nimi pracovat systematicky a zároveň i řešit okamžité nenadálé problémy.

Velkou přidanou hodnotou jednotlivých poradenských pracovníků je znalost dětí jak z pozice učitele, tak z pozice z poradenského pracovníka. Znají děti z vyučovacího procesu a zároveň vědí, co je za jejich jednáním a chováním, co je těší, co je trápí.

Školní poradenské pracoviště pracuje ve složení:

Výchovný poradce pro I. stupeň: PaedDr. Irena Jarešová

Výchovný poradce pro II. stupeň a školní metodik prevence: Mgr. Jana Tovarová

Školní kariérový poradce: Mgr. Jana Tovarová

Školní speciální pedagog a školní metodik prevence: Mgr. Pavla Kazdová

7. SPOLUPRÁCE S RODIČI

Učitelé, rodiče i žáci jsou prostřednictvím třídních učitelů informováni o realizaci MPP na škole, s programem proti šikanování a krizovým plánem, se ŠŘ, seznámení rodičů s posláním školní družiny a jejími pravidly, o situaci na škole i o možnostech případné pomoci průběžně na webových stránkách školy, třídních schůzkách, v konzultačních dnech, ve dnech otevřených dveří a prostřednictvím některých článků v Listech. Vytisknuté důležité dokumenty k oblasti rizikového chování jsou k nahlédnutí u metodika prevence, ředitele školy. Jako zdroj informací pro rodiče se používají zavedené informační kanály (elektronická i žákovská knížka, žákovský zápisník a omluvný list, internetové stránky, program Bakaláři, informativní letáky a plakáty, třídní schůzky a konzultace ...). Škola je dnes chápána jako otevřená instituce, která vítá komunikaci a spolupráci s dalšími subjekty, především pak s rodinami samotných dětí.

Je známo, že rodiče mají o školu zájem především v předškolním věku dětí a pak při nástupu dítěte do první třídy, pak jejich zájem úměrně věku klesá. Pokud je dítě úspěšné a nemá výchovné problémy – není třeba školu navštěvovat, anebo je neúspěšné, má výchovné problémy, chodí za školu – potom raději nekomunikují a nevystavují se problémům a nutnosti je řešit. Jsme si dobře vědomi toho, že vzájemná spolupráce výraznou měrou přispívá ke školní úspěšnosti dětí. Rodiče bývají plně zaměstnaní, výchově svých dětí se sice věnují, ale nemají vždy dostatek času, aby je mohli ohlídat v rizikových situacích. Třídní učitelé se snaží být ve velmi úzkém kontaktu s rodiči, informují o veškerém dění ve škole (email, telefonicky, individuální konzultace), motivují rodiče ke spolupráci se školou, umožňují vstup do výuky (DOD). S rodiči je navazován kontakt se školou formou prezentací výsledků práce dětí či formou veřejných vystoupení.

Školská rada je svým záměrem prostor pro setkávání rodičů, učitelů a zřizovatele. Zástupci skupin by měli oboustranně předávat informace, názory a náměty všech a všem, které zastupují. Žákovská samospráva stojí na principu žáci, učitelé a ředitel. Děti v ní zrají, protože nehledí jen na starosti a šance své, ale celé třídy a školy. Proto mají právo, aby jejich hlas byl slyšet i ve školské radě.

8. VZDĚLÁVÁNÍ PEDAGOGŮ

Pedagogové se v rámci svých možností zúčastní aktivit zaměřených na prevenci rizikového chování. Školní metodik prevence po celý rok sleduje nabídku metodických seminářů, školících pobytů, publikací, letáků, časopisů *Prevence*, *Moderní vyučování*, *Třídní učitel*, *Integrace a inkluze*, *Učitelské noviny*. Sleduje vyhlášky a metodické pokyny. Pravidelně se zúčastňuje nabídnutých seminářů a informuje pedagogické pracovníky školy.

Ze vzdělávacích programů jsou neustále vybírána témata týkající se hlavně rozvoje osobnosti, zdravého způsobu života, ochrany dětí, formování myšlení, postojů a sociálních kompetencí, motivace pro trávení volného času, kritéria pro to, co je dobré a špatně pro nás a naše tělo, místo jedince ve společnosti, v kolektivu a partě. Film a filmová výchova mohou být zajímavým nástrojem v rukách (nejen) třídního učitele. Edukačně dobře využitelné projekty nabízí ČT EDU (např. *Wifina*, *Nauč tetu na netu*, *Alenka v říši GIFů*, *No no no!*, *Všechno, co miluješ*, *Nudes*, *Rozhořčení*, *Jsme svoji*, *Ochránce*, *Kukačky*, *Podezření...*).

Témata:

- problematika šikany a závislostí (semináře, webináře týkající se možnosti práce v oblasti prevence nápravou špatných vztahů ve skupině, prevencí šikany),
- budování autority pedagoga (semináře, webináře na téma formální a neformální autority, chyby v komunikaci),
- zážitková pedagogika (semináře, webináře zabývající se problematikou zážitkové pedagogiky, budováním atmosféry v kolektivu třídy),
- programy primární prevence pro děti a mládež (prevence HIV/AIDS, neplánované těhotenství...),
- semináře s tematikou *Prevence rizikového chování v praxi škol* (prevence kouření, kriminalita dětí a mládeže, styly mladých...),
- kyberšikana (strategie vyšetřování šikany),
- práce se třídou – bezpečné klima třídy,
- jak pracovat s dětmi s poruchou ADHD, ADD, VPU, PAS
- sebezkušenostní semináře (pedagog + partner + prožitek),
- workshopy
- semináře, webináře
- nabídky společnosti META, o.p.s. společnost pro příležitost mladých migrantů, služby pro pedagogy
- DVPP
- Program Dobronauti

9. METODY PRÁCE

V rámci výuky jsou a budou i nadále kromě tradičních metod práce využívány další metody, které nutí žáka aktivně se zapojovat do výuky a tvořit tak vyučovací hodinu společně s pedagogem. Výchova probíhá mezipředmětově.

Některé používané metody práce:

- výklad (informace),
- samostatná práce (slohové práce na určená témata, referáty, informace z tisku, práce na PC), prezentace,
- besedy, diskuze, rozhovor (strukturovaný, nestrukturovaný), pozorování (bezděčné, cílevědomé)
- hraní rolí, obhajoba určitého názoru, trénování způsobu odmítání,
- párová, skupinová práce ve třídě,
- prožitkový program – zážitková pedagogika
- komunitní programy,
- projektové vyučování, celoškolní projekty,
- peer program,
- „Kimovky“ na různé způsoby, minutové mluvení, krátké relaxační aktivity
- metoda storytellingu,
- metoda krátké intervence,
- pedagogická diagnostika,
- využívání audiovizuálních pořadů.

Součástí hodnocení výsledků práce jednotlivých žáků je i jejich sebehodnocení a slovní hodnocení učitelem. Žáci tak dostávají komplexní zpětnou vazbu od pedagoga a jsou informováni o svém pokroku a nedostacích.

Vztah mezi učitelem a dítětem se buduje od samého začátku povinné školní docházky. Právě období mladšího školního věku je velice významné z hlediska vytváření si, pokud možno, pozitivního vztahu ke škole a ke vzdělání jako takovému. Osobnost učitele sehrává v tomto období nezastupitelnou úlohu, stává se pro dítě nejdůležitější osobou v rámci školního prostředí.

Schránka důvěry

Schránka důvěry je umístěna v budově I. i II. stupně. Schránka slouží pro dotazy dětí na různou problematiku. O problému by se mělo hovořit i v kolektivu třídy. Schránka funguje i pro rodiče, kam mohou vhodit svoje dotazy, na které obdrží odpověď, když se podepíší.

Další formou je tzv. volání SOS (všechny děti ve škole znají metodika prevence, za kterým mohou přijít vždy ve chvílích, kdy potřebují řešit osobní problém, mají chuť se svěřit, s někým poradit) a seznámení žáků s krizovými telefonními čísly.

Spolupráce s odborníky a dalšími organizacemi:

Drop in	224 223 758
K centrum Nymburk	325 514 424
Linka bezpečí	116 111; pomoc@linkabezpeci.cz
Linka vzkaz domů	800 111 113, 724 727 777

Rodičovská linka	840 111 234; pomoc@rodicovskalinka.cz
Pedagogicko-psychologická poradna	325 512 667
Sociální středisko FOD	325 512 551
Linka AIDS pomoci	800 800 980
OSPOD Lysá n. L. - kurátor	325 510 276
Okresní metodik prevence	325 512 667
Městská Policie	325 552 065
Policie ČR (obvodní odd.)	325 551 022
Ambulance psychiatrie pro děti a dospělé	325 512 234
Dětský psychiatr	224 934 287
Ambulance klinické psychologie	972 255 130
Středisko výchovné péče Kolín	321 718 555
Probační a mediační služba Nymburk	325 511 866
Linka Ztracené dítě	116 000
Horká linka	www.horkalinka.cz
pro Fem	kyber.sikana@profem.cz
Dětské krizové centrum	www.dkc.cz ; problem@дитеkrize.cz
Sdružení Nebud' obět'!	www.nebudobet.cz
Národní centrum bezp.internetu	www.saferinternet.cz
E-bezpečí	www.e-bezpeci.cz ; info@e-bezpeci.cz
Poradenská linka pro pedagogy	841 220 220
Úřad na ochranu osobních údajů	234 665 212; www.uoou.cz
Středisko výchovné péče Kolín	777 738 794
Bezpečný internet	www.bezpecnyinternet.cz
Bílý kruh bezpečí	www.bkb.cz
Naděje pro autismus	www.nadejeproautismus.cz
Dětství bez násilí	601 500 196 www.centrumlocika.cz www.detstvibeznasili.cz www.os-semiramis.cz
Semiramis z.ú.	www.prevcentrum.cz
Prev-Centrum, z.ú.	www.magdalena-ops.eu
Magdaléna o.p.s.	

10. JEDNORÁZOVÉ A DALŠÍ AKTIVITY

Aktivity, které napomáhají žákům zaujímat žádoucí postoje k projevům rizikového chování a upevňovat je, vychází jednak z náplně vyučovací hodiny, jednak z jednorázových akcí (např. Dny otevřených dveří, slavnostní zápis prvňáčků, besedy s odborníky, požárníky, lékaři, policisty, integrovaný záchranný systém, karnevalové odpoledne...)

Volný čas jako prevence

V dnešní době se většina lidí setkává s velmi vysokými nároky, ty jsou na ně vyvíjeny jak ze strany rodiny, školy, společnosti, tak i tlaky kladené pomocí komunikačních technologií. Na základě uspěchanosti našeho života se i více začala prohlubovat problematika sociálně patologických jevů.

Jakým způsobem můžeme ovlivňovat tyto negativní projevy chování? Prvopočátek všeho je v rodině, do té se jedinec dostává jako do první společnosti po svém narození. Ta jej však ovlivňuje nejen v pozitivním smyslu, ale bohužel i v negativním smyslu. Dalším prostředím je společnost, se kterou se jedinec setkává během svého života od narození až po svoji smrt. S nárůstem problémů v sociální sféře se problematika volného času dostává neustále do popředí. Problém se prohlubuje i tím, že přibývá dysfunkčních rodin.

Co dělají děti ve volném čase a kolik toho času vlastně mají? Přibývá dětí, které jsou již od nejtěššího věku učeny sledovat nejrůznější televizní pořady a později usedají před monitory počítačů. Další skupinou jsou děti, jejichž rodiče se jim od malička snaží zajišťovat nejrozmanitější druhy zábavy (kojenecké plavání, sportování přes výtvarné činnosti, zpěv a další), které je provázejí až do nástupu povinné školní docházky. Po nástupu do školy se rodiče snaží dále svoje děti podporovat a rozvíjet jejich zájem o volnočasové aktivity. Tyto děti jsou zvyklé na aktivní trávení volného času, a dokonce tyto aktivity samy vyhledávají, míra rizika trávení volného času nesprávným způsobem, mezi který patří např. potulování se po ulicích či pohybování se v kruzích nejrůznějších part bez jasné náplně či sklony k drobné kriminalitě, výrazně omezuje.

Neustále pracujme na prevenci, zapojujme děti a mládež do nejrůznějších zajímavých projektů. Obracujme se na rodiče a vzbuzujme jejich zájem.

Učení je důležité, ale neméně důležitý je i odpočinek. A nemyslím tím zrovna lenošení u televize, ale aktivní odpočinek, při kterém si dítě oddechne od školních povinností a přijde na jiné myšlenky. Kolik času by našim potomkům měla zabrat zájmová činnost? Jeden, dva či více kroužků týdně? Velmi záleží na osobnosti dítěte. Co je pro jedno nepřekonatelnou zátěží, je pro jiné příjemným využitím volného času. Obecně lze říci, že ty temperamentnější a vnímavější snesou více než ty pomalejší a introvertnější. Proto je důležité brát v úvahu při výběru kroužků pro své děti nejen jejich věk, ale také povahové vlastnosti.

Máme kvalitní nabídku volnočasových aktivit.

Na naší škole mají děti velký výběr kroužků organizovaných školou, DDM Nymburk a jinými lektory. Význam sportu a pohybu pro zdraví člověka si na naší škole uvědomujeme, a proto se škola snaží nabídnout žákům prostor, aby se seznámili s co největším spektrem činností, do čehož pochopitelně sport patří. Konečně o potřebě pohybu pro současnou mladou generaci se hodně mluví. Rodiče bohužel často nemají možnosti ani čas, aby se svými dětmi sportovali, a zároveň děti netráví svůj volný čas přirozeně pohybem. Je třeba uvést, že v našich sportovních kruzích a nepovinných předmětech má šanci sportovat opravdu každý – nejsou to záležitosti

výběrové (navíc nepovinné předměty a kroužky pořádané školou jsou pro děti zdarma, čímž se snažíme dětem odstranit i ty nejmenší překážky, které by je od jejich sportování mohly odrazovat). Je přeci jasné, že zdravý životní styl, ke kterému jednoznačně sport a pohyb patří, není jen pro děti sportovně nadané, ale je důležité vypěstovat dobrý vztah ke sportu i v dětech, které nejsou tak šikovné.

Samozřejmostí je účast žáků naší školy v předmětových olympiádách. Učitelé jednotlivých předmětů rádi pomáhají žákům v případě na okresní, krajská, ale i celorepubliková kola olympiád v nichž naši žáci dosahují velmi dobrých umístění. Výborné jsou i úspěchy žáků na výtvarných soutěžích.

Vyučující všech ročníků si na začátku školního roku připravili plán exkurzí a procházek, které s dětmi během roku uskuteční. Kladou si za cíl nejen obohacení výuky a propojení mezipředmětových vztahů, ale také rozšíření obzoru žáků. Hledat možnosti svého uplatnění ve společnosti – volba dalšího studia. Snaží se informovat o životě mimo okruh jejich zájmů. Pokouší se o ukázkou jiných oblastí života a jiných alternativ využití volného času, se kterými se v některých rodinách nemají děti možnost setkat. Exkurze a výlety jsou systematicky zařazovány do měsíčních plánů školy.

I ve školní družině se stále něco děje. Činnosti, které se nabízejí, jsou zajímavé a přitažlivé, zábavné, a navíc motivačně propojené, aby si děti po celý rok užily plno zážitků a dobrodružství.

Aktivity nad rámec školních osnov:

- sportovní soutěže, turnaj v malé kopané, fotbal (McDonald's Cup), atletika
- tradiční sportovní akce školy – Vzpomínka na Emila Zátopka, Velká cena Lysá nad Labem
- dopravní soutěže
- „Rozloučení s létem“ – akce pro rodiče a jejich děti
- charitativní akce – např. Teribear,
- informativní nástěnka
  - problematika šikany, volba povolání, sexuální zneužívání dětí, práva dítěte. Cílem je nenásilné informování a nabídnutí témat k diskuzi mezi dětmi a vyučujícími.
  - jednoduché informace o typech rizikového chování (agrese, hněv, vztek) a přehled důležitých telefonních čísel

Probíhají a budou probíhat i besedy s odborníky podle možností školy a momentální nabídky akcí.

11. SITUACE NA ŠKOLE

Přehled problémů:

- mimo prostory školy a mimo dobu vyučování omezený počet žáků kouří (v celém areálu školy je zakázáno kouřit),
- jako jeden z palčivých problémů vnímáme pozdní příchody týkající se především žáků 8., 9. ročníků, ale i mladších žáků – 6. ročníky
- projev vandalismu (poškození skříněk na oblečení, lavic, nástěnek, sociálních zařízení, budovy školy),
- projevy šikany (projevily se problémy v mezilidské komunikaci mezi žáky druhého stupně), prvního stupně (jednalo se o verbální, přímé a nepřímé šikanování, posměch, agresivní chování vůči spolužákům zejména slovní výpady), kyberšikany,
- záškoláctví (jedná se o problém i I.st., potom ve vyšších ročnících, tj. 8. a 9. třída), důvody k záškoláctví: z. jako důsledek problémů souvisejících s učením a vzděláváním; z. jako důsledek vztahových a osobnostních záležitostí; z. jako důsledek vlivu rodinného prostředí a výchovy,
- oblast virtuálního světa a pohyb žáků po internetu, aktivity spojené s rizikovým chováním v kyberprostoru,
- fyzické napadení spolužáka,
- lhaní a krádeže mezi dětmi, zadlužování, výměnný obchod
- nepřipravenost na výuku, pozdní omlouvání některých žáků, nezájem rodičů (6. - 9. ročník),
- gambling, závislost na jídle, hraní počítačových her, nakupování po internetu
- nerespektování autority učitele,
- genderově motivované obtěžování a homofobní šikana ve školách,
- záměrné sebepoškození,
- vytváření delikventních part,
- vyrušování či opisování prostřednictvím mobilního telefonu či jiného zařízení

Shrnutí:

Ukazuje se, že kázeň je základním předpokladem nejen efektivního učení, ale i bezpečnosti žáků, resp. nástrojem ochrany dětí před riziky, která vyplývají z nerespektování stanovených norem chování ve škole. Kázeň jako ochranu dítěte ve škole můžeme chápat ve smyslu orientačním, bezpečnostním, hygienickým, ekonomickým, prognostickým.

První, co nešlo přehlédnout po návratu dětí do tříd po distanční výuce, byl posun kázně. Jsou hlučné, překřikují se, chtějí se více prosadit. Základním předpokladem prevence a nápravy nekázně je odhalení její existence, zjištění jejích forem, frekvence a závažnosti. Zopakováním si pravidel a jejich důsledné dodržování od všech vyučujících ve třídě může pomoci.

Objem času stráveného na sítích vzrostl, a tudíž stoupl i vliv flamingu (hrubé, devalvující a soudící komentáře na internetu). Nenechat rozrůst jejich zhrubnutí v jejich projevu.

Preventivní témata zaměřená na kvalitu komunikace, názorovou toleranci, respekt bude třeba posílit.

Celková atmosféra je z pohledu metodika prevence dobrá, žáci a učitelé spoluvytvářejí příznivé klima školy. Klima školy lze měnit. Pozitivní klima školy nevznikne automaticky a nelze direktivně nařídit. Budujeme vzájemnou důvěru a snažíme se naplňovat společné vize. Ke zkvalitňování klimatu školy vede cesta záměrných, dlouhodobých změn a plánovaných intervencí. Jedná se o cílevědomý proces, který je průběžně revidován. Když si všichni navzájem porozumějí, začnou se podporovat a pak mohou chodit do školy rádi. Žáci pak

vnímají, že učitelé o ně mají skutečný zájem, důvěřují jim a podporují je. Jde tu o přirozený respekt. Přesto někdy ve škole zavládne „dusno“ ohledně nějakého incidentu nebo díky „špatné náladě“ zúčastněných.

Prevence by měla být vystavěna spíše na aktivní podpoře žádoucích a pozitivních vzorců chování, než výhradně na snaze o eliminaci problémových projevů žáků. Škola může více přispívat k morálnímu rozvoji žáků a pomáhat rozvíjet jejich pozitivní postoj k sobě, k druhým lidem i k okolnímu světu. Skrze podpory přirozené zvědavosti, kreativity v průběhu školní docházky lze zvýšit pravděpodobnost toho, že si žáci přenesou touhu po poznání, otevřenou mysl a sociální kompetence do svého dalšího života.

V letošním školním roce bychom rádi pokračovali v motivaci k pozitivnímu přístupu ke zdravému životnímu stylu – klást důraz na negativní vliv kouření na zdraví, vést žáky k životu bez závislostí, dostatek pozornosti věnovat poruchám příjmu potravy a pozitivnímu vnímání vlastního těla a na třídních schůzkách neustále zdůrazňovali spolupráci rodič – učitel (prevence záškoláctví), včasné omlouvání žáků.

Je třeba si připustit, že nespasíme všechny žáky (dělat jim záchránce, řešit jejich prospěchové, kázeňské i sociální problémy). Je třeba se smířit s tím, že někteří žáci sítím školy propadnou a zachytne je jiná instituce, která už by se o ně měla postarat (PPP, OSPOD, Policie...).

12. ŘEŠENÍ PŘESTUPKŮ

Škola má vypracovaný postup pro řešení šikany, výskyt návykových látek, záškoláctví, nově též krizový plán pro řešení rizikových situací dětí s PAS.

Doporučený postup řešení při výskytu patologických jednání ve škole: aktuálně platné Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízení a aktuálně platný Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních.

Při řešení počáteční šikany se nesmí podcenit byť jen sebemenší detail. Účinnost zákroku je empiricky ověřitelná. V případě chyby hrozí vážné nebezpečí poškození oběti. Všechny kroky, které hodláme učinit, musí být promyšlené a musíme počítat i s alternativními postupy. Obrovskou chybou by tedy bylo např. vyšetřování údajných agresorů ihned zpočátku. Sled kroků základního postupu počáteční šikany (agresori nevnutili prozatím násilí ostatním a většina dětí není na jejich straně):

1. Odhad závažnosti onemocnění skupiny a rozpoznání, zda nejde o neobvyklou formu šikanování
1. Rozhovor s informátory a oběťmi
2. Nalezení vhodných svědků
3. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky
4. Ochrana oběti
5. Předběžná diagnostika a volba dvou typů rozhovoru
  - a) rozhovor s oběťmi (směřování k metodě usmíření)
  - b) rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi (směřování k metodě vnějšího nátlaku)
6. realizace vhodné metody
  - a) metoda usmíření (nikoho netrestáme)
  - b) metoda vnějšího nátlaku, výchovný pohovor nebo výchovná komise
7. Třídnická hodina
  - a) efekt metody usmíření
  - b) oznámení potrestání agresorů
8. Rozhovor s rodiči oběti
9. Třídní schůzka
10. Práce s celou třídou

Žáci jsou se Školním řádem seznámeni vždy na začátku školního roku – první školní den a dále pak opětovně v průběhu školního roku. Je-li to možné, řešíme kyberšikanu a případně tradiční šikanu rychle, diskrétně a bezpečně.

Opatření ve škole:

- kázeňské opatření - napomenutí a důtka třídního učitele,
- kázeňské opatření - důtka ředitele školy,
- v klasifikaci snížení známky z chování,
- převedení do jiné třídy,
- doporučení rodičům návštěvy v ambulantním oddělení střediska výchovné péče pro děti a mládež, PPP,
- poradenská služba rodičům, setkání se školním externím psychologem
- individuální výchovný program

Opatření ve školní družině:

- důsledné vymáhání pravidel
- napomenutí vychovatelky
- rozhovor se žákem
- upozornění na další postup v případě přetrvávání nevhodného jednání
- dočasné vyloučení z atraktivní činnosti (nesmí být časově neomezené)
- převedení do jiného oddělení
- schůzka se z. z., TU, VýchP, ŠSpecPg
- poradenská služba rodičům, setkání se školním externím psychologem
- opatření dle bodu 1.12. Vnitřního řádu ŠD: „Při porušení povinností stanovených tímto řádem ŠD lze podle závažnosti porušení žákovi uložit: a) písemné napomenutí vychovatelky ŠD b) důtku ředitele školy c) sníženou známku z chování d) vyloučení ze ŠD. Škola neprodleně oznámí kázeňský postih a jeho důvody prokazatelným způsobem žákovi a jeho zákonnému zástupci a zaznamená jej do povinné dokumentace školy.“

Přestupky jsou řešeny podle jejich závažnosti s přihlédnutím k věku a rozumové vyspělosti žáka v souladu se školním řádem a dodržáním všech metodických pokynů a legislativních předpisů.

- Agresivní chování bychom neměli nikdy přehlížet, měli bychom vždy okamžitě zasáhnout a dát tak najevo nesmiřitelnost s tímto jevem.
- Jednejme hned, řešme situaci, pomozme ublíženému, trestejme agresora. Nezapomínejme na dlouhodobá výchovná opatření. Vyvarujme se ukvapených diagnóz a postupů, které mají zásadní charakter.
- Odsuzujme čin, ne dítě.
- Trestejme rychle a k případu se pokud možno již nevracejme.
- Trvejme na náhradě škody.

Podání návrhu orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu je výsledkem jednání výchovné komise.

13. SUBJEKTY PODÍLEJÍCÍ SE NA VÝCHOVĚ DĚTÍ

Oblast školství:

- zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)
- krajský protidrogový koordinátor
- školská poradenská zařízení
- aktuálně platné Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních
- aktuálně platný Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 1 – Návykové látky – drogy (aktualizováno 2019)
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 2 – Rizikové chování v dopravě
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 3 – Poruchy příjmu potravy (mentální anorexie, mentální bulimie a **psychogenní přejídání**)
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 4 – Alkohol u dětí školního věku (aktualizováno 2019)
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 5 – Syndrom týraného dítěte
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 6 – Školní šikana (aktualizováno 12/2019)
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 7 – Kyberšikana
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 8 – Homofobie
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 9 – Extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 10 – Vandalismus
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 11 – Záškoláctví
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 12 – Krádeže
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 13 – Tabák (aktualizováno 2022)
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 14 – Krizové situace spojené s ohrožením násilím ve školním prostředí, které přichází z vnějšího i vnitřního prostředí
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 15 – Netolismus
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 16 – Sebepoškozování
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 17 – Nová náboženská hnutí
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 18 – Rizikové sexuální chování
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 19 – Příslušnost k subkulturám
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 20 – Domácí násilí
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 21 – Hazardní hraní
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 22 – Krizový plán pro prevenci vzniku problémových situací týkajících se žáka s PAS
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 23 – Psychická krize/duševní onemocnění žáka

Zákonní zástupci:

- Zákon č. 89/2012, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Orgány sociálně - právní ochrany:

- Zákony o sociálně – právní ochraně dětí

Policie ČR:

- Zákony o Policii ČR

Nestátní instituce, neziskové organizace:

- společenství proti šikaně o. s. <http://www.sikana.org/>
- dětské krizové centrum <http://www.dkc.cz/>
- růžová linka organizace Záchranný kruh

14. HARMONOGRAM PROGRAMU

V tomto školním roce 2023/2024 může dojít ke změnám v naplánovaném programu.

- volnočasové aktivity žáků
  - zapojení do kroužků, kurzů (celoročně)
- schránka důvěry
  - žákům by měla sloužit hlavně tehdy, kdy se dostanou do jakýchkoliv problémů (celoročně)
- seznámení žáků s MPP, pravidly chování ve škole
  - hodiny Výchovy ke zdraví, třídnické hodiny
- seznámení rodičů s MPP
  - třídní schůzky (i mimořádné), konzultace a webové stránky školy
- zapojení do preventivního projektu Policie ČR
  - besedy (celoročně)
- ankety, besedy
  - ankety budou zaměřeny hlavně na šikanu, kyberšikanu, vandalismus, zadlužování a protidrogovou prevenci, spokojenost ve škole, bezpečnost ve městě, sexuální výchova, témata a termíny budou upřesněny
  - besedy pro žáky 1. - 5. 7. (výukový program Škola zdraví, Osobní bezpečí, Internetová gramotnost bezpečný pohyb na vlně internetu, Bez úrazů je to fajn, program Svět záchranářů), 6. – 9. ročníků (Program prevence neplánovaných těhotenství a interrupcí, Návykové látky, Poruchy příjmu potravy, program Svět záchranářů, Hazard a risk, sláva a zisk?, Digitální stopa,, spolupráce s Městskou policií – Požáry, Mimořádné události, Příručka první pomoci .., Nehodou to začíná...). Další besedy budou zaměřeny podle aktuálních problémů ve třídách, např. „Andělská křídla“, „Pilné včeličky“, „Osobní erb“, „Moje slzy“, klima ve třídě.
- školní projekty:
  - preventivní program „Nechte mě bejt“ - týká se problematiky šikanování, video příběhy, ve kterých jsou ukázány různé projevy šikany od slovních nářezek, přes braní svačín a peněz až k fyzickému napadání. Následují debaty a navrhuje se postupy, jak správně řešit případ výskytu šikany;
  - „Čteme ve vlaku“
  - „Den Země“, „Den v terénu“ - žáci si upevňují vztah k přírodě a ke svému kraji;
  - „Masopust“ - důraz na poznávání tradic a zvyků v regionu; charakteristika období Tří králů do Velikonoc (náplní projektu je příprava a výroba masopustních masek a škrabošek, karnevalových kostýmů, masopustní průvod městem);
  - „Velikonoce“ - žáci se seznamují s velikonočními symboly, s pranostikami, zdobením kraslic, pletením pomlázky, návštěva Skanzenu v Přerově;
  - „Zdravé zoubky“ - jak pečovat o svůj chrup;
  - „STOB“ - zdravý životní styl (správná životospráva, nutnost pohybu, vhodnost či nevhodnost některých potravin);

- „Tradice Adventu a Vánoc aneb Školou chodí Mikuláš“ - projektový den připomínající předvánoční a vánoční zvyky a tradice naší republiky, ale i okolních zemí;
- „Zelenina“ - poučení spolužáků o způsobu pěstování, sázení a sklizení vybrané zeleniny a také upozornění na množství vitamínů a zdraví prospěšných látek, které zelenina obsahuje;
- Projekt zaměřený na zdravou životosprávu – příjem potravy, zhotovení si vlastních a hlavně chutných pokrmů;
- „Den evropských jazyků“ - projekt jazykářů II.st.
- „Cirkus Bedříšek na cestách“ – projekt jazyků na I. st.
- „Projekt svazek přátelství“ - společenské chování;
- „Chováme se bezpečně I., II. pro 1. stupeň“ (trénink reakcí na potencionálně nebezpečné situace);
- projekt „Český rok“ - Jaro, Léto, Podzim, Zima;
- „Hravě o zdraví“ - reprodukční zdraví, prevence HIV/AIDS ....
- peer – programy
- projektové dny (Upcycling, Den pro zlepšení školy....)
- celoroční práce s třídními kolektivy – komunitní kruhy (cílem je odhalit příčiny problémů v sociálních vazbách žáků = komplexní posouzení všech faktorů dotýkajících se kolektivního života třídy za využití vhodných pedagogicko-psychologických metod práce), třídnické hodiny, setkání starostů tříd s metodikem prevence

Do výuky zařazujeme tělovýchovné chvílky a relaxační cvičení.

15. ZÁVĚR

Minimální preventivní program školy je součástí výchovy a vzdělání žáků po celou dobu povinné školní docházky. Účastní se ho celý pedagogický sbor, žáci, rodiče a odborníci. V rámci MPP je nutné kombinovat poskytování informací z oblasti prevence rizikového chování s výcvikem v sociálních dovednostech. Dále je nutné preferovat přístupy zaměřené do oblasti zdravého životního stylu a aktivního sociálního učení. Program musí brát zřetel na věk a osobní charakteristiky jedinců. Bude mít smysl jedině tehdy, když všichni zúčastnění budou vidět smysluplnost své práce. Tohoto chceme dosáhnout dobrou a pravdivou informovaností, ochotou vyslechnout druhého a nalezením správné cesty v případě pomoci.

Co se stane ve škole, musí řešit škola, učitel, který je přímo u věci, pokud možno ihned.

V souvislosti s inkluzí je třeba též zvýšené opatrnosti při práci ve třídách s integrovanými dětmi, ať už jsou to děti s PAS, lehkým mentálním postižením či tělesným postižením, žák cizinec. Je třeba vést žáky ke spolupráci a pomoci těmto dětem.

Podstatný předpoklad úspěchu je dobrá znalost dětí – komunikace s vyučujícími, vychovateli, asistenty pedagoga... Při vytváření sociálních vztahů hraje roli čas. Žákovi i učitel trvá nějakou dobu, než se interněji seznámí s chodem školy i jeho osazenstvem. Nicméně, aby každý patřil do týmu, je třeba systematicky pracovat.

Velkou vzpruhou je, když učitel svým žákům důvěřuje, že nároky zvládnou. Když žákům dává najevo, že jim věří. Žáky posiluje, když mohou přebírat zodpovědnost za své záležitosti.

Zaměření pozornosti na silné stránky může dítěti pomoci oblast, v níž zvládne být opravdu dobré až tak, že si získá uznání vrstevníků.

Děti by měly vědět, v čem jsou dobré, a zažívat alespoň někdy úspěch. Propojovat vzdělávání a dění ve škole se skutečným životem, navazovat na to, co děti již znají, a na to, co je zajímavé. Využít přímou zkušenost, komunikaci a vzájemnou spolupráci žáků mezi sebou a učiteli.

Existují technické pomůcky, které mají napomáhat ve škole vyšší efektivitě (interaktivní tabule, tablety, využití internetu, powerpointové prezentace, možnostem dětí lépe přizpůsobený obsah učiva...).

Ukazuje se, že školní nekázeň je stále aktuálním tématem. Školní kázeň je vědomé dodržování psaných norem (školní řád, pravidla ve třídě) i těch nepsaných (slovní pokyny pedagogů, příp. dalších zaměstnanců školy). Abychom mohli podporovat kázeň u žáků, namíchejme koktejl přísnosti, důslednosti, spravedlnosti, laskavosti, inteligence. Je velmi důležité, aby byli žáci seznámeni s pravidly chování ve škole, aby bylo vždy jakékoliv překročení společenských nebo zákonných norem řešeno a následně v případě nutnosti zaveden preventivní program plně v kompetenci školy. Nikdo z venku za mne kázeň nevytvoří, ani nezkvalitní klima ve třídě. Naučme děti vnímat pravidla jako něco, co nám pomáhá a také nás chrání, jako něco, co je potřebné dodržovat, ale také co nemusí být neměnné a co nás činí lepšími a lidštějšími.

Chválit vhodné chování je účinnější než kritizovat chování nevhodné. Zavedení kázně ve třídě vychází ze zásady, že dodržování pravidla zasluhuje odměnu a nedodržování pravidla sankci.

Škola je místem, kde se žák nejen učí, ale především socializuje.

Největší vliv má na svoje žáky třídní učitel. Být dobrým třídním učitelem se nemůžeme naučit, ale musíme si to prožít.

Třídnická hodina je nepochybně prostorem, v jehož rámci může učitel se svými žáky řešit aktuální společenská témata. Mezi ta rozhodně patří témata spojená s digitálními technologiemi, jejichž benefity, ale i rizika jsou všudypřítomné v životech nás všech a u mladé „Google“ generace obzvlášť.

Učitel nemusí být ani tak přísný, jako musí být důsledný.

Učitel je tu proto, aby pomohl mladému člověku nalézt jeho místo na planetě Zemi, a to tak, aby byl každý jedinec užitečný pro společnost, svoji rodinu, sebe i ostatní, kteří okolo něj žijí.

A co se týká duševního zdraví - měli bychom trénovat lepší porozumění odlišnostem, větší vcítění, vhodné chování v konfliktních situacích, zvyšovat odolnost.

Velmi důležitá je jednotnost sboru, dobrá spolupráce s rodiči.

Ideální motto pro tuto práci by mělo být „Happy to Help“ (jsem rád/a, že mohu pomoci).

Metodik prevence každý rok zpracovává vyhodnocení realizace preventivního programu v závěrečné zprávě, která je součástí výroční zprávy školy. Zjistit efektivitu preventivního programu je věc značně nesnadná, protože jeho účinnost se prokáže v praktickém životě mnohdy až po opuštění základní školy.

Jednotlivé části tohoto dokumentu budou průběžně aktualizovány a případně rozpracovány v průběhu školního roku. S jednotlivými výsledky a realizací tohoto programu budou pedagogičtí pracovníci seznamováni průběžně na pedagogických poradách.

Lysá nad Labem dne 1. září 2023

Mgr. Jana Tovarová
školní metodik prevence

16. EVALUACE PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ Z VÝROČNÍ ZPRÁVY ZA ŠKOLNÍ ROK 2022/2023

▪ **Školním metodikem prevence na škole** je paní učitelka Mgr. Jana Tovarová. Vzhledem k tomu, že vyučuje na II. stupni školy, má přizpůsobený rozvrh tak, aby se mohla věnovat své činnosti i jedno dopoledne, neboť řada rodičů má čas na jednání spíše ráno a dopoledne než v odpoledních hodinách. S paní ředitelkou PaedDr. Irenou Jarešovou, která je zároveň výchovnou poradkyní pro I. stupeň, se schází pravidelně několikrát týdně k projednání všech potřebných záležitostí a aktuálně vzniklých situací. Má stanovené i konzultační hodiny pro žáky a pravidelně se zabývá obsahem školní schránky důvěry. Zodpovídá za vypracování Minimálního preventivního programu, vykonává metodickou, koordinační, informační i poradenskou činnost. Pročítá platnou legislativu, kontroluje, zda jsou všechny informace aktuální, na zákonné zástupce se obrací mj. i prostřednictvím webových stránek, informuje kolegy, upozorňuje na důležité internetové odkazy. Ve své práci využívá často metodu „krátké intervence“ – individuální přístup k druhému člověku, který přiznal, že má problém, že by ho rád vyřešil, ale neví jak. Metoda je vhodnou formou prevence, splňuje požadavek na snadnou dostupnost a efektivitu. Má však i svá omezení, není účinná při řešení rozvinutých problémů. **Do činnosti školního metodika prevence se postupně zapojuje Mgr. Pavla Kazdová, která v tomto školním roce absolvovala druhý rok kvalifikačního studia školních metodiků prevence a studium úspěšně zakončila.** Spolupracuje s paní Janou Tovarovou na I. stupni školy.

▪ **K prevenci rizikového chování přistupuje škola velmi aktivně,** a to především obsahovou náplní činností a aktivit, atmosférou důvěry a spravedlivého prostředí, včasným zabýváním se problémy (ideálně ihned v počátcích, „nejpozději“ při zjištění problému), odborným řešením situací, komplexním přístupem a následnou zpětnou vazbou a kontrolou vyřešení problému.

▪ **V letošním školním roce pokračovalo v činnosti školní poradenské pracoviště („ŠPP“) s poradenskými pracovníky školy: školní metodik prevence pro I. a II. stupeň (1. - 9. ročníky), výchovná poradkyně pro I. stupeň, výchovná poradkyně pro II. stupeň, školní kariérový poradce, školní speciální pedagog.** Udržení ŠPP alespoň v tomto zastoupení se jeví jako nutné vzhledem k probíhající inkluzi, počtu žáků školy a různým výchovně vzdělávacím problémům. Tato spolupráce vede k hledání jiných úhlů pohledů na dítě, rozšiřuje možnosti práce s ním. Nedaří se nám opětovně posílit ŠPP o pozici školního psychologa / externího školního psychologa – v případě nutnosti konzultace se obrácíme přímo na pracovníky PPP Nymburk / SPC Poděbrady. Informace o ŠPP jsou mj. zveřejněny také na www.zsbhrozneho.cz v sekci [ŠPP](#).

▪ **Poradenští pracovníci školy se scházeli / komunikovali online nebo telefonicky zpravidla několikrát týdně a projednávali aktuální záležitosti související zejména s koordinací a zajištěním podpory žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, žáků nadaných a mimořádně nadaných, žáků s nárokem na poskytování jazykové přípravy.**

▪ **Poradenští pracovníci školy spolupracovali s pedagogickými pracovníky školy (třídní učitelé, učitelé, asistenti pedagoga, vychovatelé), kteří se podílejí na zajišťování**

- ✓ podpůrných opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami,
- ✓ podpory vzdělávání žáků nadaných (zapojení žáků do soutěží, olympiád, kroužků),
- ✓ jazykové přípravy žáků – cizinců (Doučování Čj z NPO).

- **Škola aktivně prostřednictvím ŠPP zajišťuje zejména tyto poradenské služby:**
  - ✓ poskytování podpurných opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami,
  - ✓ sledování a vyhodnocování účinnosti zvolených podpurných opatření,
  - ✓ prevenci školní neúspěšnosti,
  - ✓ kariérové poradenství spojující vzdělávací, informační a poradenskou podporu k vhodné volbě vzdělávací cesty a pozdějšímu profesnímu uplatnění,
  - ✓ podporu vzdělávání a sociálního začleňování žáků z odlišného kulturního prostředí a s odlišnými životními podmínkami,
  - ✓ podporu vzdělávání žáků nadaných a mimořádně nadaných,
  - ✓ průběžnou a dlouhodobou péči o žáky s výchovnými či vzdělávacími obtížemi a vytváření příznivého sociálního klimatu pro přijímání kulturních a jiných odlišností ve škole a školském zařízení,
  - ✓ včasnou intervenci při aktuálních problémech u jednotlivých žáků a třídních kolektivů,
  - ✓ předcházení všem formám rizikového chování včetně různých forem šikany a diskriminace,
  - ✓ průběžné vyhodnocování účinnosti preventivních programů uskutečňovaných školou,
  - ✓ metodickou podporu učitelům při použití psychologických a speciálně pedagogických postupů ve vzdělávací činnosti školy,
  - ✓ spolupráci a komunikaci mezi školou a zákonnými zástupci,
  - ✓ spolupráci školy při poskytování poradenských služeb se školskými poradenskými zařízeními.

- **Aktivity pro žáky realizované v rámci prevence rizikového chování a v rámci podpory vzdělávání žáků nadaných se prolínají výchovně vzdělávacím procesem během celého školního roku a jsou tak uvedeny v části 8. Údaje o aktivitách a prezentaci školy na veřejnosti. Významnou součástí aktivit je i nabídka nepovinných předmětů a zájmových kroužků. Nabídka je vždy aktualizována především na začátku školního roku a přehledně uvedena na www.zsbhrozneho.cz.**

▪ **Zpráva za prevenci rizikového chování za školní rok 2022/2023**

metodik prevence: Mgr. Jana Tovarová

členové: třídní učitelé, ostatní pedagogové a pracovníci školy

Zhodnocení činnosti za školní rok

- V praxi se nejčastěji setkáváme s těmito druhy rizikového chování: záškoláctví, závislostní chování, lež a lhaní (u školáka se způsob uvažování mění, vnímá lhaní jako vědomý čin; u teenagerů se přidává další motiv – lhaní jako důsledek ochrany vlastního soukromí), krádeže, agrese a jiné formy násilného chování, manipulace, moderní technologie a nové syntetické drogy.
- Škola by měla vytvářet bezpečné prostředí, ve kterém každý ví, na koho se obrátit v případě, kdy se sám potýká s jakýmkoliv problémem, kterým se cítí ohrožen.
- Práce s třídním kolektivem je velmi časově náročná. Jedná se o běžné školní jevy, které právě pro svou obyčejnost unikají pozornosti a jejich řešení bývá později složitější. Je důležitá podpora včasného pedagogického odhadu situace.
- Je třeba hovořit nejen o odlišných názorech a postojích, ale také o pravidlech a jejich legitimitě. Pravidla tu nejsou ani proto, aby se dodržovala, ani proto, aby se porušovala. Jako skupina je nastavujeme proto, abychom mohli společně fungovat a žít dobré životy, přestože každý zvolíme jinou cestu.

<ul style="list-style-type: none"> • Celá společnost je přehlcena. Mnoho podnětů - mobility, sítě, média. • Děti žijí v dimenzi tisícovek informací, aplikací, streamů, blogů a virtuálních her. Mají desítky přátel, které nikdy neviděly osobně, následují authority, jejichž kredit určuje sledovanost, nikoliv osobnost. Názor na svět a společnost určují youtubeři a influenceři. • Aktualizovaná příloha č. 3 “Poruchy příjmu potravy” • Aktualizovaná příloha č. 23 “Psychická krize/duševní onemocnění žáka”
Uskutečněné akce – exkurze (termín, název akce, třída, pedagog)
<ul style="list-style-type: none"> • 10/2022 - setkání pracovní skupiny Prevence kriminality • 01/2023 - setkání pracovní skupiny Prevence kriminality
Uskutečněné akce – projekty (termín, název akce, třída, pedagog)
05/ - 06/2023 – „Třída si hraje” - 5. - 9. ročník
Uskutečněné akce – divadla, kino, besedy (termín, název akce, třída, pedagog)
<ul style="list-style-type: none"> • 10/ 2022 - Beseda Městské policie + RZS – NL, 8., 9. r. • 03/2023 - prohlídka služebny Městské policie, 1. - 5. r. • 04 – 05/2023 - beseda s Městskou policií - doprava, 1.- 3. r.
Propagace činnosti školy (článek, výstava, vystoupení, výrobky, www školy...)
<ul style="list-style-type: none"> • Web školy
Další (nezařazené aktivity) – diskuzní kroužky (termín, místo, třídy, pedagogové)
<ul style="list-style-type: none"> • 09/2022 - 06/2023 - Pravidelná setkání / tel. komunikace ŠPP – školní metodik prevence („ŠMP“), VýchP, školní speciální pedagog • 09/2022 - 06/2023 - Pravidelná setkání ŠMP s TU ve škole od 2. tř. - 9. tř. • 09/2022 - 06/2023 - Setkání (měsíční) se starosty tříd 5. r. a II. st., J. Tovarová • 09/2022 - 06/2023 - Komunitní kruhy „Práce se třídou“ (2. - 5.r., II. st.), J. Tovarová • 09/2022 - 06/2023 - Jednání se z. z. žáků 3.B, 4.A, 5.A,B,/ 6.A,B,C / 7.A,B,C / 8.A,B,C / 9.A,B,C, TU, ŠMP • 01/2023 - schůzka MPP v PPP Nymburk
DVPP (termín, název DVPP, jméno pg)
<ul style="list-style-type: none"> • 11/2022 – „Problematika prevence NL”, Praha, J. Tovarová • 11/2022 – Edukačně preventivní program „Dobronauti - zpátky v čase”, J. Tovarová, P. Kazdová • 11/2022 – „Pravda a lež v online světě“, webinář, J. Tovarová • 11/2022 – „Kázeňská opatření”, webinář, J. Tovarová, I. Jarešová • 01/2023 – „Agresivní žák I – ochrana komunity, webinář, I. Jarešová, J. Tovarová • 04/2023 – „Duševní zdraví”, dvoudenní seminář, Praha, J. Tovarová • 05/2023 – „Právní odpovědnost školy”, webinář, I. Jarešová, J. Tovarová
Návrhy na zlepšení činnosti v dalším období
<ul style="list-style-type: none"> • Je nutné podporovat pedagogy v oblasti dalšího vzdělávání a získávání informací k problematice práce s třídním kolektivem. Najít si prostor pro pravidelné, nerušené setkání třídního učitele se svojí třídou za účelem řešení aktuálních i nadčasových třídních témat. • Okamžitě řešit všechny vzniklé kázeňské problémy nebo jiné formy neakceptovatelného chování vůči pedagogovi, za každý prohřešek, kterého se žák vůči učiteli či spolužáku dopustí, by měl následovat přiměřený trest, který má dát najevo, že toto chování není a nebude ve škole tolerováno. Hranice pro děti neznamenají omezování, hranice pro děti představují jistotu a bezpečí. • S dětmi je nutné vést diskuzi o práci s pravidly třídy. Bez odpovědnosti pravidla nefungují. • Supervize - individuální či skupinová.

▪ Zpráva výchovného poradenství za školní rok 2022/2023

Výchovní poradci: I. stupeň ZŠ PaedDr. Irena Jarešová, II. stupeň ZŠ Mgr. Jana Tovarová

Zhodnocení činnosti za školní rok

- Celoroční průběžná kontrola Doporučení ŠPZ pro žáky se SVP, odesílání žáků ke kontrolnímu vyšetření, spolupráce se všemi TU a vyučujícími, spolupráce se ŠPZ (zejména konzultace ohledně nastavení podpůrných opatření pro žáky), aktualizace údajů v interním systému Bakaláři, kontrola dodržování ochrany osobních údajů všemi zainteresovanými osobami (zejména vedení školy, poradenští pracovníci školy, TU, učitelé, vychovatelé, asistenti pedagoga)
- Celoroční úzká spolupráce VýchP se školním speciálním pedagogem a školním kariérovým poradcem v rámci Školního poradenského pracoviště (ŠPP)
- Proběhly schůzky s žákyní/žákem a jejím/jeho zákonným zástupcem - byly zaměřeny na rizikové chování žáka (záškoláctví, neomluvená a zvýšená omluvená nepřítomnost žáků, prospěch a chování, agrese, vyhrožování, sociální síť, urážky, lhaní, manipulace, nemotivovaný žák, nedostatečná podpora rodinného zázemí, NL ve škole, psychické obtíže), které svou závažností narušuje proces vzdělávání daného žáka
- VýchP se zúčastnily několika setkání se sociálními pracovníky OSPOD MěÚ Lysá n. L. a kurátorem, výchovné poradkyně se vzájemně informovaly o průběhu a obsahu schůzek či jednání
- Operativně byly průběžně vypracovávány a upravovány PLPP/IVP žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) – I. Jarešová (VýchP), J. Tovarová (VýchP), P. Kazdová (ŠSpecPg)
- Proběhla řada konzultací nad PLPP, IVP s TU a ostatními vyučujícími
- TU a vyučujícími bylo provedeno vyhodnocení efektivity IVP za školní rok 2022/2023
- Průběžně byly kontrolovány PLPP, IVP, odstraňovány nedostatky, prováděny úpravy spolu s TU/vyučujícími, dále byly odesílány děti podle potřeby na vyšetření či kontrolu do ŠPZ - ve spolupráci s TU
- VýchP ve spolupráci se ŠSpecPg zajistily přípravu podkladů pro ŠPZ k prodloužení Doporučení žáků s SVP s končící platností Doporučení do 31. 8. 2023
- V listopadu 2022 proběhla naplánovaná kontrola/metodická podpora výchovného poradenství ze strany PPP Nymburk, v květnu a červnu 2023 proběhla metodická podpora ze strany SPC Poděbrady / PPP Nymburk
- Každá třída je jiná, každé dítě je jiné a není to snadné

Akce související s výchovným poradenstvím:

- Výchovné komise, poradenské služby v rámci ŠPP
- Setkávání VýchP se zástupci třídních samospráv a TU
- Každodenní (někdy každodenní) pravidelná setkání pracovníků ŠPP – VýchP, ŠSpecPg, ŠKariérP
- 09/2022 - 06/2023 - Pravidelná setkání s AP I., II. st.
- 09/2022 - 06/2023 - Setkávání se z. z. problémových žáků, I., II. st.
- 09/2022 - „Jak vést třídnické hodiny na ZŠ“, online seminář
- 11/2022 - Pracovní setkání s VýchP, PPP Nymburk
- 09/2022 - Schůzka VýchP a zástupců SŠ, ÚP Nymburk, J. Tovarová
- 09/2022 - „Jak zvládat všechny role VýchP“, dvoudenní online seminář
- 09/2022 - 06/2023 - Schůzka VýchP se zástupci třídních samospráv, I., II. st., J. Tovarová
- 11/2022 - Online seminář pro VýchP

Závěrem:

- Kladně hodnotíme spolupráci s TU, učiteli, školním speciálním pedagogem, školním kariérovým poradcem, metodikem prevence a ostatními pedagogy i asistenty pedagoga při řešení výchovných i prospěchových problémů žáků - přibývajících problémy nás nutí úzce spolupracovat.
- Dopřejme dětem odpovědnost, aby odhalily svou moc nad svým chováním. V dobrém i zlém. A tak cítím naději, že děti, které budou na okraji zdravě vedené třídy, začnou cítit potřebu se začlenit. A nebude to naopak, že třída rozpačitě stojí a dovoluje si to, co těm na okraji prochází, a ještě za to dostávají pozornost.

▪ Zpráva školního speciálního pedagoga za školní rok 2022/2023

Školní speciální pedagog: Mgr. Pavla Kazdová

členové: asistenti pedagoga, třídní učitelé, ostatní pedagogové školy

Zhodnocení činnosti za školní rok

- Činnost školního speciálního pedagoga (ŠSpecPg) pokračuje od 1. 9. 2022 financováním z podpůrných opatření
- Od 1. 9. 2022 spolupracuje ŠSpecPg Mgr. Pavla Kazdová na výuce předmětu speciálně pedagogická péče na II. stupni se ŠSpecPg Mgr. Evou Poborskou
- ŠSpecPg je významným členem školního poradenského pracoviště (ŠPP); během celého školního roku byla ŠSpecPg poskytována samostatná poradenská činnost - komplexní služba žákům, jejich rodičům a pedagogům, která vychází ze standardních činností vymezených ve vyhlášce č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů; po celý školní rok probíhaly pravidelné schůzky s výchovným poradcem I. stupně, výchovným poradcem II. stupně, metodikem prevence a školním kariérovým poradcem; pravidelně se konaly schůzky se ŠSpecPg sousedící školy (ZŠ JAK Lysá nad Labem) pro sdílení vzájemných informací a novinek v oblasti inkluze a také se ŠSpecPg regionu skupiny IKAP II
- ŠSpecPg spolupracoval s VýchP a pedagogy na tvorbě, realizaci a vyhodnocování PLPP a IVP, prováděl depistáž a náslechy ve třídách na I. a II. stupni školy a ve školní družině, prováděl spec. pg. péči; podílel se na třídnických hodinách, vytvářel podmínky k maximálnímu využití potenciálu dítěte, pravidelně konzultoval s rodiči, kteří ŠSpecPg požádali o odbornou konzultaci
- ŠSpecPg se odborně vzdělával (samostudium + DVPP realizovaná jinými subjekty + webináře), účastnil se odborných konferencí, sdílel zkušenosti se speciálními pedagogy jiných škol a ŠPZ.
- ŠSpecPg vykonával činnost na obou budovách školy (budova TGM, budova BH)
- Během školního roku získal ŠSpecPg nové zázemí a pracovnu ve zrekonstruované budově č. p. 13, sousedící s budovou BH
- ŠSpecPg vybíral a zajišťoval objednání pomůcek pro žáky se SVP dle Doporučení ŠPZ a vedl jejich evidenci

Návrhy na zlepšení činnosti v dalším období

- Vytvořit optimální zázemí pro žáky se SVP na I. stupni školy

▪ Zpráva školního kariérového poradce za školní rok 2022/2023

Školní kariérový poradce: Mgr. Jana Tovarová

členové: třídní učitelé, ostatní pedagogové školy

Zhodnocení činnosti za školní rok

- ŠKariérPor poskytoval kariérové poradenství a poradenskou pomoc žákům při rozhodování o další vzdělávací a profesní cestě formou schůzek, workshopů a besed, publikací a internetových zdrojů
- ŠKariérPor poskytoval poradenství zákonným zástupcům s ohledem na očekávání a předpoklady žáků ve spolupráci s třídním učitelem, zajišťoval skupinové návštěvy žáků školy v informačních poradenských střediscích krajských poboček Úřadu práce České republiky, poskytoval informace žákům a zákonným zástupcům o možnosti individuálního využití informačních služeb těchto středisek
- ŠKariérPor poskytoval služby kariérového poradenství žákům cizincům se zřetelem k jejich speciálním vzdělávacím potřebám, žákům se speciálními vzdělávacími potřebami
- Po celý školní rok probíhala pravidelná individuální setkání s žáky, individuální schůzky se z. z., schůzky s třídními učiteli, pravidelné schůzky se členy ŠPP (zejména s výchovným poradcem I. stupně, výchovným poradcem II. stupně, ŠSpecPg, metodikem prevence)

<ul style="list-style-type: none"> • ŠKariérPor pravidelně komunikoval se ŠKariérPor jiných základních a středních škol, se zaměstnavateli i s ÚP apod. • ŠKariérPor se odborně vzdělával (samostudium + DVPP realizovaná jinými subjekty), účastnil se webinářů, sdílel zkušenosti ŠKariérPor jiných škol, vedl si dokumentaci • ŠKariérPor průběžně podával nové informace ohledně podmínek přijímacího řízení
<p>Akce související s kariérovým poradenstvím:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 09/2022 - Setkání s TU vycházejících žáků • 09/2022 - Schůzka VP v IPS ÚP v Nymburku • 10/2022 - IPS pro 9. ročníky • 10/2022 - Burza SŠ Kolín, 8. r. • 10/2022 - Burza SŠ Nymburk, 8., 9. r. • 11/2022 - Rozdány, vyplněny a odeslány přihlášky na SŠ s talentovou zkouškou • 11/2022 - Burza SŠ Praha – Schola Pragensis, 8. r., 9. C • 12/2022 - Kariérové poradenství, Nymburk • 01/2023 - Rozdání přihlášek na SŠ i víceletá gymnázia • 01/2023 - Setkání se z. z. žáků 5., 7. r. - víceletá gymnázia • 02/2023 - Řemesla - VLL Lysá n. L. • 03/2023 - Odeslány přihlášky na SOŠ, SOU • 04/2022 - Přijímací řízení na SŠ, 5., 9. r. • 05/2023 - Vydání Zápisových lístků po úspěšném přijímacím řízení • 06/2023 - „Hra“- vernisáž výstavy žakovských prací + volba povolání, SŠdesignu Lysá n. L., 8. r. • Všichni vycházející žáci byli přijati k dalšímu vzdělávání na SŠ • Během rozhodovacího období byla poskytnuta řada konzultací k volbě školy žákům i zákonným zástupcům 5., 8. a 9. ročníků, činnosti byly zabezpečovány individuálně u vycházejících žáků, proběhlo i „přijímací řízení nanečisto“ ve vybraných SŠ a na internetových portálech (online testy)
<p>Návrhy na zlepšení činnosti v dalším období</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bližší spolupráce s kariérovými poradci ze středních škol

Leták pro rodiče

Jak poznáte, že Vaše dítě bere drogy?

Čeho si všimat?

- absence docházky do školy
- ztráty peněz, krádeže věcí
- změny zájmů
- zanedbání vzhledu
- změny nálad, výbuchy hněvu, podrážděnost, nervozita, nesoustředěnost
- změna přátel,
- lhostejnost
- vyhýbání se přímému kontaktu
- častá únava, spavost, a naopak u některých návykových látek euforie

Nedělejte však předčasné závěry! Nic z výše uvedených příznaků nemusí nutně dokazovat, že Vaše dítě má problém s užíváním drog. Rada těchto projevů je společná s doprovodnými znaky bouřlivého období dospívání!

Vy nejlépe znáte své dítě a podle toho můžete určit, zda je vaše podezření odůvodněné či nikoli.

Jak poznáte, že dítě užilo nějakou drogu?

- obecně lze říci, že přímé užití nealkoholových drog se rozpozná špatně, zvláště jde-li o malé dávky.

K viditelným příznakům spojeným s užitím nelegálních drog patří:

- zarudlé oči, zúžené nebo naopak rozšířené zornice
- nápadná veselost, podrážděnost nebo naopak útlum
- narušená, zrychlená nebo zpomalená koordinace pohybů
- nesouvislá a bizarní řeč nebo naopak zrychlená řeč

Příznaky rozběhnuté závislosti (pokročilé stádium)

- výrazné lhaní
- popírání svého problému
- ztráta kontroly nad sebou samým
- časté útěky z domova, školy
- krádeže bez jakýchkoli zábran
- nerespektování pravidel a autorit

Ochranné faktory v rodině

- otevřenost a snaha o upřímnost
- důvěra
- pevně stanovené hranice
- zapojení do společného života rodiny – spolupráce

Leták šikana

Co je šikanování?

Za šikanování se považuje to, když jeden nebo více žáků úmyslně, většinou opakovaně ubližují druhým. Znamená to, že ti někdo, komu se nemůžeš bránit, dělá, co ti je nepříjemné, co tě ponižuje, nebo to prostě bolí. Strká do tebe, nadává ti, schovává ti věci, bije tě. Ale může ti znepríjemňovat život i jinak. Pomlouvá tě, intrikuje proti tobě, navádí spolužáky, aby s tebou nemluvili a nevšímali si tě.

Proč jsi šikanován?

Není to proto, že jsi špatný, nebo proto, že si to nějak zasloužíš. Chyba není v tobě, ale ve špatných vztazích mezi některými žáky vaší třídy nebo školy. Převládá v nich bezohlednost a násilí. Pamatuji si, že nikdo nemá právo ti ubližovat!

Když se ptali jednoho zoufalého žáka, proč o svém trápení neřekl rodičům, odpověděl: „Já nevím, když přijdu domů, tak se na to snažím nemyslet. A doufám, že už to bude lepší.“ Myslet si, že to bude lepší, je omyl. Nikomu nic neříct je strkání hlavy do písku, které situaci jenom zhoršuje. Nevzdávej to, udělej následující:

- Obrat' se na pedagogický sbor. Mohou ti skutečně pomoci, budou Ti věřit a neprozradí Tě.
- Svěř se svým rodičům.
- V případě, že nenajdeš odvalu říct to jim ani svým rodičům, zavolej na bezplatnou Linku bezpečí, telefon 116 111.
- Potřebné informace, užitečné rady a kontakty na odborníky www.minimalizacesikany.cz

Cíl projektu šikana:

Chceme být připraveni používat takové metody, přístupy, techniky, abychom byli schopni šikanu včas objevit a následky minimalizovat.

Snažíme se vytvořit takové prostředí, ve kterém se šikaně nedaří.

Příprava

- realizační tým (MP, VP, TU, vedení školy);
- preventivně výchovná činnost ve třídě (spol. akce, třídnické hodiny...);
- vytipování rizikových míst (WC, šatny, třída...);
- zmapování situace ve škole;
- ochranný režim – dozory (o velké přestávce př. zdvojené, schránky důvěry...);
- prevence ve výuce (OV, VKZ..).

Spolupráce s rodiči

- vzájemné informace týkající se problému šikany (podezření ze strany rodičů i vyučujících);
- webová stránka školy;
- poradenská služba (VP, MP).

Třídnické hodiny – čajové dýchánky

- činnosti rozvíjející pozitivní vztahy;
- diskuze: jakým způsobem se zastat oběti, jak vhodným způsobem vyhledat pomoc.

Prevence ve výuce:

Vyhnout se metodám, které zvyšují napětí a následně vytvářejí potřebu žáků vybit si energii.

- ironizování, zesměšňování;
- nehlášení velké písemné práce;
- negativní srovnávání jednotlivých tříd a žáků.

Preventivní opatření:

- včasné podchycení náznaků agrese, násilí a šikany v žákovském kolektivu
- prevence ve výuce (zejména ve výchovných předmětech) i mimo výuku (školní výlety apod.)
- spolupráce s rodiči
- třídnické hodiny
- spolupráce se specializovanými pracovišti (Centrum drogové prevence a krizové pomoci, Pedagogicko – psychologická poradna Nymburk, Středisko výchovné péče Příbram, Kolín)
- vytipování a evidence problémových žáků
- spolupráce třídních učitelů s metodiky prevence a výchovnými poradci
- jasné vymezení pravidel v Řádu školy

Jak se bránit proti kyberšikaně? (v překladu šikana, která se odehrává ve světě informační a telekomunikační techniky)

- **nereagovat** – tzn. neodpovídat agresorovi, protože konstruktivní debata není stejně možná,
- řešit situaci okamžitě,
- **uložit, vytisknout**, popř. **jinak uchovat** emaily, SMSky, vytvořit veškerou zálohu..., jako důkazní materiál a obrátit se v některých případech na policii
- kontaktovat technickou podporu služeb, kde se závadný obsah nachází a žádat jeho smazání
- **změnit svou virtuální identitu** – vystupovat pod jinou přezdívku, vytvořit si jiný email, změnit SIM kartu...,
- nikde **neuvádět svou skutečnou identitu** – jméno, věk, adresu, telefon...žádné údaje o sobě a blízkých, podle kterých bychom byli pro agresora identifikovatelní; vystupovat pod obecnou, nic neříkající přezdívku,
- v případě, že se stanu **obětí kyberšikany**, zkusit vypátrat, kdo je agresor (prohlédnout si jeho osobní údaje, apod...),
- **kontaktovat poskytovatele serveru** ze kterého nás agresor šikanuje a zamezit mu přístup,
- **svěřit se rodičům**,
- **svěřit se učitelům**.

Je všechno na síti pravda?

Při registraci je sice mnohými pravost údajů požadován, ale jejich vymahatelnost je téměř nulová.

To, že se uživatel skryje za přezdívku, neznamená, že ho v případě porušení zákonů nelze dohledat.

Sociální sítě v ČR:

Lidé.cz

Spolužáci.cz

Líbímseti.cz

Xchat.cz

ČSFD.cz

Štěstí.cz

Seznamka.cz

Mezinárodní sociální sítě:

Facebook

Instagram

Twitter

Ask.fm

LinkedIn

Youtube

Pravidlo pro seznamování s neznámými lidmi:

Nescházejte se okamžitě.

Schůzku si domluvte přes den.

Veřejné místo.

Uzavřené prostory.

Rande ve třech.

Dejte někomu vědět.

Detektiv.

Ptejte se na podrobnosti.

Více fotek.

Ověření přes Skype.

Čistá hlava.

Alarm.

Docela užitečné internetové tipy pro mladého surfaře:

Nikdy se sám nescházej s lidmi, které jsi poznal při chatování nebo v sociální síti a nikdy předtím je neviděl.

Chovej se na internetu fěr.

Neuváděj zbytečně své osobní údaje (jméno, adresu, telefonní číslo, fotografie nebo hesla).

Nedůvěřuj všem informacím na internetu.

Lákavé internetové nabídky, které se tváří, že jsou úplně zadarmo, mohou ve skutečnosti stát hodně peněz.

Nikdy neotvírej emaily a přílohy, když nevíš, od koho jsou nebo co v nich je.

Stahování hudby nebo filmů zadarmo je většinou nelegální.

Pokud tedy chceš na svém profilu v sociální síti nebo třeba na YouTube zveřejnit fotky nebo videa, kde jsou i jiní lidé, nejdřív se jich zeptej.

Když ti při surfování na internetu připadá něco divné,...

Základní pravidla bezpečného používání a chování se na internetu:

- Vždy používej IT techniku k předem stanovenému cíli.
- Nevěnuj virtuálnímu světu nadbytek svého volného času, využij čas efektivně.
- Chovej se tak, abys svými činy neubližoval jinému a zároveň se sám chraň před možným nebezpečím.
- Používej techniku, které rozumíš a nesnaž se zbytečně jen „zkoušet“, zda se ti něco podaří.
- Instaluj jen předem ověřené a známé programy. Neotvírej soubory, které neznáš nebo které ti přišly v nevyžádané emailové poště.
- Používej kvalitně zabezpečený počítač, notebook, telefon.
- Pamatuj, že silné heslo by mělo obsahovat velké písmeno, malé písmeno, číslici a nestandardní znak. Délka by měla být alespoň 8 znaků.
- Měj na paměti, že heslo není jediný způsob zabezpečení dat. Používej šifrování k ukládání dat i ke komunikaci, používej certifikaci.
- Nezapomínej na veškeré aktualizace operačního systému, který používáš.
- Měj nainstalované vhodné programy, které chrání tvé bezpečí a chrání tvé zařízení před útočníkem.
- Nedůvěřuj všem informacím, které na internetu nalezneš – nejsou vždy pravdivé.
- Nešíř informace, které nejsou pravdivé, a jejich pravdivost nemá dostatečně ověřenou.
- Udržuj svá hesla v naprosté tajnosti a nikdy je nikomu nesděluj.
- Komunikuj ve virtuálním světě jen s tím, s kým chceš Ty sám. Neodpovídej na nezačatou komunikaci s člověkem, kterého bezpečně neznáš.
- Nebo se nevhodnou komunikaci ukončit a říci jasné NE.
- Za žádných okolností nikomu nesděluj žádné osobní informace (jméno, příjmení, bydliště, školu, datum narození, rodné číslo, telefonní číslo, heslo, PIN, apod.).
- Nikdy nikomu neposílej svoji intimní fotografii nebo video.
- Nepoužívej webovou kameru s neznámou osobou. Tvé záběry si může někdo ukládat a následně je použít.
- Uvědom si, že informace, které máš o sobě vyplněné v profilech na sociálních sítích, jsou de facto přístupné všem. Útočník je vždy o krok napřed před postupným zabezpečováním.

Docela užitečné internetové tipy pro rodiče mladších dětí do 10 let:

Pomáhejte dětem sžívat se s mediálním světem.

Nastavte uživatelský účet a domovskou stránku.

Vytvořte seznam oblíbených a vhodných stránek.

V internetovém prohlížeči zablokujte vyhledávač.

Pozor na reklamu.

S osobními informacemi zacházejte obezřetně.

Zajistěte bezpečnost při komunikaci v chatu.

Nebud'te lhotejní.

Měli byste proto trvat na tom, že se s Vámi Vaše dítě vždy nejdříve domluví, než na internetu uvede své osobní údaje.

Docela užitečné internetové tipy pro rodiče starších dětí nad 10 let:

Nastavte počítač.

Mluvte o nebezpečích internetu.

Braňte se před spamy a vyskakovacími reklamními okny.

Informujte se.

Komunikujte otevřeně a férově.

Stanovte pravidla hranice.

Zajistěte bezpečnost při používání chatu a služeb instant messaging.

Ověřujte důvěryhodnost zdrojů.

Závislost na internetu a počítačových hrách.

Nezapomeňte na autorský zákon.

Nebud'te lhotejní.

www.horkalinka.cz

www.pomoconline.cz

www.saferinternet.cz

Krizový scénář (jednotné postupy při řešení nejobvyklejších případů)

- žák kouří, pije alkohol v prostorách školy a školského zařízení nebo v době vyučování a na školních akcích:
  - oznámení záležitosti zákonným zástupcům
  - oznámení orgánům sociálně právní ochrany dítěte

- žák se dostaví do školy pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky
  - zajistit jeho bezpečí, ověřit zdravotní stav
  - při akutní intoxikaci volat záchrannou službu, zároveň vyrozumět zákonné zástupce a OSPOD
  - nejedná-li se o ohrožení života a zdraví žáka: volat zákonné zástupce a trvat na tom, aby si dítě převzali
  - zákonný zástupce se odmítá dostavit nebo jej nelze kontaktovat: zajistit povinný dohled a kontaktovat OSPOD

- u žáka je zachycen alkohol nebo tabákový výrobek
  - sepsat zápis (datum, čas, popis předmětu, komu patří, za jakých okolností byly předměty zachyceny a kým)
  - výchovné opatření dle školního řádu
  - zachycené předměty vrátit zákonným zástupcům, o vrácení sepsat protokol